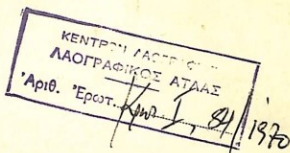

84

6-2-70

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ
ΚΕΝΤΡΟΝ ΕΡΕΥΝΗΣ
ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΛΑΟΓΡΑΦΙΑΣ
ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΠΟΥΛΟΥ 14
ΑΘΗΝΑΙ (136)

^{Α'}
ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟΝ
ΔΙΑ ΓΕΩΡΓΙΚΑ ΕΡΓΑΛΕΙΑ

ΚΑΙ ΚΑΤ' ΕΘΙΜΟΝ ΠΥΡΑΣ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΑΘΗΝΑΙ 1968
ΕΚ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ

30/11-15/12/1969

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

1. Ἐξεταζόμενος τόπος (χωρίον, κοσμόπολις) ΚΑΛΛΙΚΡΑΤΗΣ
(παλαιότερον ὄνομα : Θ), Ἐπαρχίας ΣΦΑΚΙΩΝ,
Νομοῦ ΧΑΝΙΩΝ.....
2. Ὀνοματεπώνυμον τοῦ ἐξετάσαντος καὶ συμπληρώσαντος Σταῦρος
Νικολαΐδης (Διδ/μοῦ) ἐπάγγελμα
Ταχυδρομικὴ διεύθυνσις ΚΑΛΛΙΚΡΑΤΗΣ ΣΦΑΚΙΩΝ.
Πόσα ἔτη διαμένει εἰς τὸν ἐξεταζόμενον τόπον Γρεῖς (3) μῆνες.

3. Ἀπὸ ποῖα πρόσωπα κατεγράφησαν αἱ παρατιθέμεναι πληροφορίες :
- α) ὄνομα καὶ ἐπώνυμον Ἰμμανουήλ.....
Μανουέλης.....
ἡλικία 95... γραμματικαὶ γνώσεις ἀγράμματος...

..... τόπος καταγωγῆς
ΚΑΛΛΙΚΡΑΤΗΣ ΣΦΑΚΙΩΝ.....

ΑΚΑΔΗΜΙΑ..... ΑΘΗΝΩΝ

Α'. α'. ΤΑ ΓΕΩΡΓΙΚΑ ΚΤΗΜΑΤΑ ΠΡΟ ΤΟΥ 1920

- 1) Ποῖαι ἀγροτικαὶ περιοχαὶ προωρίζοντο διὰ σπορὰν καὶ ποῖαι διὰ
βοσκήν ποιμνίων ; Διὰ σπορὰν προωρίζοντο κάρφια

βοσκήδια καὶ κέσση καὶ βοσκὴν βοτάνων οἱ
Μεσσηνίας.

ὑπάρχον αὗται χωρίζονται ἢ ἐνηλλάσσοντο κατὰ χρονικὰ διαστή-
ματα ; χωρίζον χωρίζεται.....

- 2) Εἰς τοίους ἀνήκον ὡς ἰδιοκτησίαι ; α) εἰς φυσικὰ πρόσωπα,
δηλ. εἰς τοὺς χωρικοὺς· β) εἰς γαιοκτήμονας (Ἕλληνας ἢ ξένους, ὡς
π.χ. Τούρκους)· γ) εἰς Κοινότητες· δ) εἰς μονὰς κλπ.

- 3) Ὁ πατ.ῖρ διατηρεῖ τὴν περιουσίαν του συγκεντρωμένην καὶ μετὰ τὸν
γάμον τῶν τέκνων του, διανεμομένης ὑπ' αὐτῶν μετὰ τὸν θάνατόν
του ; Ναί.....

β'. 1) Οί κάτοικοι ασχολούνται μόνον εις τήν γεωργίαν ἢ μόνον εις τήν κτηνοτροφίαν; ἢ συγχρόνως εις ἀμφοτέρας, δηλ. τήν γεωργίαν καί τήν κτηνοτροφίαν;

2) Οί τεχνίται (δηλ. οί βιοτέχναι) ²ασχολοῦνται ἐν παρέργῳ καί εἰς τήν γεωργίαν ; Ν.Α.

γ'. 1) Εἰς τὰ μεγάλα κτήματα : τῶν γαιοκτημόνων (τσιφλικούχων), τῶν μοναστηριῶν· ποιοὶ εἰργάζοντο εἰς αὐτά ; καὶ ὑπὸ πρῶτους ὄρους· ὡς ἄτομα ἢ μὲ ὀλόκληρον τὴν οἰκογενεῖάν των ; . Αὐτὸν

ὁ δὲ θεὸς οὐκ ἐφάρμοξε τὴν ἐλπίδα αὐτῶν· ἔχοντες ἐλπίδα αὐτοῦ
 ἐργάζεσθαι δικαιοσύνην διὰ τοῦ νόμου καὶ ἐργάζεσθαι τὴν ἐλπίδα αὐτοῦ

2) Πώς έκαλοϋντο οϋτοι ; (κολληγοι, σέμπτροι, μισακάτορες, σημισακάτοροι κλπ.)..... Ποία ήτο ή κοινωνική των θέσις ;...

Εμφανίζονται οξεία συμπτώματα...

3) Ποία ἦτο ἡ ἀμοιβή των; (εἰς εἶδος ἢ εἰς χρῆμα;) εἰς εἶδος

4) Ἐχρησιμοποιοῦντο καὶ ἐργάται; ἐποχικῶς, δηλ. διὰ τὸ θέρισμα, τὸ ἀλώνισμα, τὸν τρυγητὸν ἢ δι' ὅλον τὸν χρόνον; Ἀπὸ ποῦ προήρχοντο οὗτοι; ἦσαν ἀνδρες μόνον ἢ καὶ γυναῖκες; ποίαν ἀμοιβήν-ἐλάμβανον; ἡμερομίσθιον εἰς χρήμα ἢ εἰς εἶδος;

- Εμφανισμοί οὐντο έρχεται δοοχικώς...
ήτοι μετά τήν. εσφον έδρεφα και έφινεφα

5) Ἐχρησιμοποιοῦντο καὶ δοῦλοι (ὑπηρέται) ἢ δοῦλαι; Ἐὰν ναί, ἀπὸ ποίους τόπους προήρχοντο; Ἐκ τῆς Μικρασίας...

Σημειώσατε και οποιεδήποτε από τα γεγονότα
χαρακτηριστικά.

6) α) Οι νέοι και οι νέες του τόπου που επήγαγαν δι' ανεύρεσιν
εργασίας; ... Δεν ξέρουν

β) Ἐπιγαίαναι ἐποχικῶς: ὡς ἐργάται..... ἢ ὡς τεχνῖται
κτίσται, γύφτοι (σιδηρουργοί), βαφεῖς (μπογιατζήδες), πρ-
ματευτάδες (ἐμποροὶ) κλπ. :

δ'. 1) Πώς ελιπαίνοντο παλαιότερον τὰ χωράφια: με ζωϊκὴν κόπρον (βοῶν, αἰγοπροβάτων κλπ.), φυτικὴν (με καυσίν: α) τῆς καλαμῆς μετὰ τὸν θερισμόν, β) τῶν θάμνων κλπ.) ἢ με κάλυψιν (παράχωμα) χλόης (τριφυλλιοῦ, λαθουριοῦ κλπ.) δι' ὀργώματος;...

Τὰ κτήματα δὲν ἐχρησίμευον τοιαύτους χημικοὺς
 οὐ γὰρ εἶχαν ἐδίδχοντο μόνον... εἶναι δὲ τὴν αὐτὴν ὑπόθεσιν
 καὶ βῶν, αἰμαροβότων κ.τ.λ. Οὐδὲ ποτε με
 καῖν... καὶ μετὰ τὴν...

2) Πότε ἐγινε τὸ πρῶτον χρῆσις χημικῶν λιπασμάτων εἰς τὸν τόπον σας; Τρακτὲρ δὲν... ἐχρ.ν.ε. χε.τ.ε.ι.λ.

ε'. Ἀπὸ πότε χρησιμοποιοῦνται: τὸ σιδηροῦν ἄροτρον καὶ αἱ γεωργικαὶ καὶ μηχαναὶ εἰς τὸν τόπον σας; Τὸ εἰδικὸν ἄροτρον

ἐχρησίμευσεν μετὰ τὸ 1914 μ. Γεωργικαὶ μηχαναὶ δὲν ἐχρησίμευσαν ποτε.

1) Σιδηροῦν ἄροτρον (τύποι αὐτοῦ, δηλ. μονόφτερο, δίφτερο κλπ.).

Εἰς ποῖα κτήματα ἐχρησιμοποιεῖτο (ἢ χρησιμοποιεῖται) κάθε τύπος;

Ποῖος κατεσκεύαζε τὸ ἄροτρον τοῦτο ἢ ἀπὸ ποῦ ἐγίνετο ἢ προμήθεια αὐτοῦ; Εἰς τὸν τόπον καὶ μὴν ἀρτοῦρα καὶ

σι.ε.τ.ε.ρ.α. Οὐ καὶ εἰς χωρικοὺς εἶχε καὶ

τὴν τύπον ἄροτρον δὲν εἶχε καὶ μετὰ τὴν

οἱ γεωργοὶ κατεσκεύαζαν αὐτὰ εἰς τὸν τόπον

Παραθέσατε σχεδιαγράφημα (ἢ φωτογραφίαν) ἐκάστου τύπου σιδηροῦ ἄροτρον μετὰ τὰς ἀντιστοίχους ὀνομασίας τῶν μερῶν αὐτοῦ, ὡς τοῦ κατωτέρω παρατιθεμένου.

1. Χειροκροχὴ 2. γυνὶ 3. 7. 10.

2. Ποδοκροχὴ 5. ὠστὴρ 8.

3. 6. Σωθὴρ 9. Στεβερὶ.

2) Τρακτὲρ (ἀπὸ πότε εἶναι ἐν χρήσει;) ...

3) Μηχανὴ θερισμοῦ ...

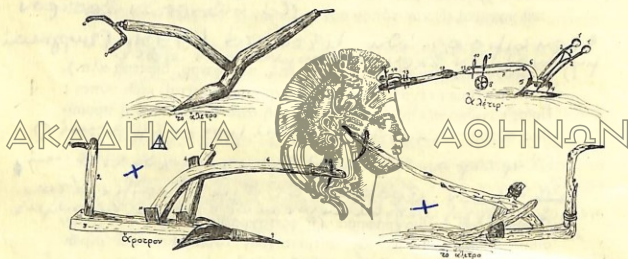
4) Μηχανή δεσίματος τῶν σταχύων (δεματιῶν).....

5) Μηχανή ἄλωνισμοῦ

στ'. 1) Τὸ ξύλινον ἄροτρον. Ποῖος κατεσκεύαζε (ἢ κατασκευάζει) τὸ παλαιόν ξύλινον ἄροτρον

ἔνεα μύθοι σου.....

2) Ποία ἦτο ἡ μορφή τοῦ παλαιοῦ ξυλίνου ἀρότρου εἰς τὸν τόπον σας καὶ ποία εἶναι σήμερον. Ποῖαι διαφοραὶ ὑπῆρχον (ἢ ὑπάρχουν) εἰς τὸ χρησιμοποιούμενον ἄροτρον εἰς τὸν τόπον σας ἀπὸ τὰ εἰκονιζόμενα ἐνταῦθα ;

3) Ὑπογραφήσατε τὸ ξύλινον ἄροτρον⁽¹⁾ καὶ τὸν ζυγὸν ὡς ἀπαντᾶται εἰς τὸν τόπον σας καὶ παραθέσατε τὰ ἀντιστοιχοῦντα εἰς τοὺς ἀριθμοὺς ἐν χρήσει ὀνόματα τῶν διαφόρων μερῶν καὶ τῶν ἐξαρτημάτων αὐτοῦ.

1. χειρολαβή	6. ζεῦξις	11.
2. ...	7. ...	12.
3. ...	8. ...	13.
4. ...	9. ...	14.
5. ...	10. ...	15.

(1) Ἐὰν εἶναι δυνατόν ἀποστείλατε καὶ φωτογραφίαν.

(Εάν υπάρχουν διαφοραί, δύνασθε νὰ μεταβάλετε τὴν ἀνωτέρω ἀρί-
θμησιν).

- 4) Τὸ ὕνι. Τὸ ὕνι τοῦ ξυλίνου ἀρότρου ἦτο (ἢ εἶναι) μιᾶς μορφῆς διὰ τὴν ἀροτρίασιν ὅλων τῶν εἰδῶν τῶν χωραφιδῶν ; δηλ. τῶν χωματερῶν (λιβάδια, κῆποι) καὶ τῶν πετρωδῶν. — Ἰχνογραφή-
σατε ἢ φωτογραφήσατε τὸ ἐν χρήσει ὕνι (ἢ τὰ ἐν χρήσει, ἐάν
εἶναι διαφόρων τύπων) καὶ σημειώσατε τὴν χρήσιν ἐκάστου.

Ὅ.δ. ὕνι... ἦτο μίᾳς μορφῆς διὰ τὴν ἀροτρίασιν
ὅλων τῶν εἰδῶν... πετρωδῶν...

- 5) Ποῖον τὸ σχῆμα τῆς σπάθης τοῦ ἀρότρου ;

6) Ἦτο (ἢ εἶναι) κατέσκευασμένη ἐκ ξύλου ἢ σιδήρου ;

Ἦτο κατέσκευασμένη ἐκ ξύλου...

- 7) Ἔργαλεῖα διὰ τὴν κατασκευὴν καὶ ἐπιδιόρθωσιν τοῦ ἀρότρου
(π.χ. σκεπάρι, πριόνι, ἀρίδι, ἀρνάρι, ξυλοφάι κλπ.).....

Ὅ.δ. σκεπάρι, πριόνι, ἀρίδι, ἀρνάρι, ξυλοφάι...

- 8) α) Διὰ τὸν ἄροτον (ζευγάρισμα, ὄργωμα) ποῖα ζῶα ἐχρησιμοποιοῦντο (ἢ χρησιμοποιοῦνται) : βόες ἢ ἄλλο ζῶον, δηλ. ἵππος, ἡμίονος, ὄνος. *ἐχρησιμοποιοῦντο βόες, καὶ τὰ τελευτὰ ἐν ἡμίονος...*
- β) Ἐχρησιμοποιοῦντο (ἢ χρησιμοποιοῦνται) διὰ τὸ ὄργωμα δύο ζῶα ἢ ἓν ; *ἐχρησιμοποιοῦντο δύο ζῶα καὶ τελευτὰ ἐν.*
- 9) Διὰ τὸ ζευγάρισμα μὲ δύο ζῶα ἦτο (ἢ εἶναι) ἀναγκαῖος ὁ ζυγός ; *ἦτο ἀναγκαῖος ὁ ζυγός.*

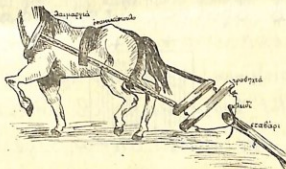
Σχεδιάσατε τὴν μορφήν τοῦ παλαιότερου καὶ τοῦ σημερινοῦ ζυγοῦ (ἢ φωτογραφήσατε αὐτὸν) καὶ ὀνομάσατε τὰ διάφορα μέρη καὶ ἐξαρτήματα αὐτοῦ. (π.χ. λουριά, λοῦρα, ζεῦλες, πιζεύλια κλπ.).

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

- 10) Σχεδιάσατε ἰδιαίτερως τὴν μορφήν τῶν ζευλῶν τοῦ ζυγοῦ εἰς τὸν τόπον σας.
- 11) Πῶς λέγεται εἰς τὸν τόπον σας ὁ κρίκος ἐκ σιδήρου, ξύλου ἢ σχοινίου, ὁ ὁποῖος τοποθετεῖται εἰς τὸν ζυγὸν (πολλαχοῦ : λοῦρα, κουλλοῦρι), προσδένεται δὲ εἰς αὐτὸν τὸ ἄροτρον διὰ τὸ ὄργωμα ; (Σχεδιάσατε αὐτόν). *λοῦρα*
- 12) Ἀπὸ πότε γίνεται τὸ ὄργωμα δι' ἐνὸς ζώου ; *ἀρ. π. 1944*
- Πῶς γίνεται ἡ ζευξίς του (τὸ ζέμιμον) εἰς τὸ ἄροτρον ;

Περιγράψατε και σχεδιάσατε (ή φωτογραφήσατε) την σκευήν,
την ὁποίαν φέρει τὸ ἄλογον ἢ ἄλλο ζῶον διὰ νὰ προσδεθῇ
εἰς αὐτήν τὸ ἄροτρον.....

2. St. Andrews, the 6th century.....

ζ'. Ἀροτρίασις (ὄργωμα) καὶ σπορά.

α) Ποιος ὡργωνε παλαιότερον (ἢ σήμερον): 1) ἄνδρας (ὁ ἰδιοκτήτης τοῦ ἀγροῦ ἢ ἄλλος); 2) γυναῖκα; 3) υπηρέτης. Σημειώσατε ποῖα ἢ συνήθεια εἰς τὸν τόπον σας ἔχοντες. 1) Ποῖα ἢ γυναῖκα 3. Χουρτζις... εἰς ἡμέρας... 5. Χουρτζις... 6. Χουρτζις... 7. Χουρτζις... 8. Χουρτζις... 9. Χουρτζις...

β) 1) Περιγράψατε λεπτομερῶς, πῶς γίνεται τὸ ζεύξιμον τῶν βοδιῶν (ἡ τοῦ βοδιοῦ, τοῦ ἀλόγου) εἰς τὸ ξύλινον ἄροτρον. (Παραθέσατε, εἰ δυνατόν, καὶ φωτογραφίαν)

... Δες επίλυση ...

2) Πῶς γίνεται τὸ ζεύξιμον εἰς τὸ σιδηροῦν ἄροτρον.....

5. H. *quadrangula*... 21. 5. 18. 6. 18. 7. 18. 8. 18. 9. 18. 10. 18. 11. 18. 12. 18. 13. 18. 14. 18. 15. 18. 16. 18. 17. 18. 18. 18. 19. 18. 20. 18. 21. 18. 22. 18. 23. 18. 24. 18. 25. 18. 26. 18. 27. 18. 28. 18. 29. 18. 30. 18. 31. 18. 32. 18. 33. 18. 34. 18. 35. 18. 36. 18. 37. 18. 38. 18. 39. 18. 40. 18. 41. 18. 42. 18. 43. 18. 44. 18. 45. 18. 46. 18. 47. 18. 48. 18. 49. 18. 50. 18. 51. 18. 52. 18. 53. 18. 54. 18. 55. 18. 56. 18. 57. 18. 58. 18. 59. 18. 60. 18. 61. 18. 62. 18. 63. 18. 64. 18. 65. 18. 66. 18. 67. 18. 68. 18. 69. 18. 70. 18. 71. 18. 72. 18. 73. 18. 74. 18. 75. 18. 76. 18. 77. 18. 78. 18. 79. 18. 80. 18. 81. 18. 82. 18. 83. 18. 84. 18. 85. 18. 86. 18. 87. 18. 88. 18. 89. 18. 90. 18. 91. 18. 92. 18. 93. 18. 94. 18. 95. 18. 96. 18. 97. 18. 98. 18. 99. 18. 100. 18. 101. 18. 102. 18. 103. 18. 104. 18. 105. 18. 106. 18. 107. 18. 108. 18. 109. 18. 110. 18. 111. 18. 112. 18. 113. 18. 114. 18. 115. 18. 116. 18. 117. 18. 118. 18. 119. 18. 120. 18. 121. 18. 122. 18. 123. 18. 124. 18. 125. 18. 126. 18. 127. 18. 128. 18. 129. 18. 130. 18. 131. 18. 132. 18. 133. 18. 134. 18. 135. 18. 136. 18. 137. 18. 138. 18. 139. 18. 140. 18. 141. 18. 142. 18. 143. 18. 144. 18. 145. 18. 146. 18. 147. 18. 148. 18. 149. 18. 150. 18. 151. 18. 152. 18. 153. 18. 154. 18. 155. 18. 156. 18. 157. 18. 158. 18. 159. 18. 160. 18. 161. 18. 162. 18. 163. 18. 164. 18. 165. 18. 166. 18. 167. 18. 168. 18. 169. 18. 170. 18. 171. 18. 172. 18. 173. 18. 174. 18. 175. 18. 176. 18. 177. 18. 178. 18. 179. 18. 180. 18. 181. 18. 182. 18. 183. 18. 184. 18. 185. 18. 186. 18. 187. 18. 188. 18. 189. 18. 190. 18. 191. 18. 192. 18. 193. 18. 194. 18. 195. 18. 196. 18. 197. 18. 198. 18. 199. 18. 200. 18. 201. 18. 202. 18. 203. 18. 204. 18. 205. 18. 206. 18. 207. 18. 208. 18. 209. 18. 210. 18. 211. 18. 212. 18. 213. 18. 214. 18. 215. 18. 216. 18. 217. 18. 218. 18. 219. 18. 220. 18. 221. 18. 222. 18. 223. 18. 224. 18. 225. 18. 226. 18. 227. 18. 228. 18. 229. 18. 230. 18. 231. 18. 232. 18. 233. 18. 234. 18. 235. 18. 236. 18. 237. 18. 238. 18. 239. 18. 240. 18. 241. 18. 242. 18. 243. 18. 244. 18. 245. 18. 246. 18. 247. 18. 248. 18. 249. 18. 250. 18. 251. 18. 252. 18. 253. 18. 254. 18. 255. 18. 256. 18. 257. 18. 258. 18. 259. 18. 260. 18. 261. 18. 262. 18. 263. 18. 264. 18. 265. 18. 266. 18. 267. 18. 268. 18. 269. 18. 270. 18. 271. 18. 272. 18. 273. 18. 274. 18. 275. 18. 276. 18. 277. 18. 278. 18. 279. 18. 280. 18. 281. 18. 282. 18. 283. 18. 284. 18. 285. 18. 286. 18. 287. 18. 288. 18. 289. 18. 290. 18. 291. 18. 292. 18. 293. 18. 294. 18. 295. 18. 296. 18. 297. 18. 298. 18. 299. 18. 300. 18. 301. 18. 302. 18. 303. 18. 304. 18. 305. 18. 306. 18. 307. 18. 308. 18. 309. 18. 310. 18. 311. 18. 312. 18. 313. 18. 314. 18. 315. 18. 316. 18. 317. 18. 318. 18. 319. 18. 320. 18. 321. 18. 322. 18. 323. 18. 324. 18. 325. 18. 326. 18. 327. 18. 328. 18. 329. 18. 330. 18. 331. 18. 332. 18. 333. 18. 334. 18. 335. 18. 336. 18. 337. 18. 338. 18. 339. 18. 340. 18. 341. 18. 342. 18. 343. 18. 344. 18. 345. 18. 346. 18. 347. 18. 348. 18. 349. 18. 350. 18. 351. 18. 352. 18. 353. 18. 354. 18. 355. 18. 356. 18. 357. 18. 358. 18. 359. 18. 360. 18. 361. 18. 362. 18. 363. 18. 364. 18. 365. 18. 366. 18. 367. 18. 368. 18. 369. 18. 370. 18. 371. 18. 372. 18. 373. 18. 374. 18. 375. 18. 376. 18. 377. 18. 378. 18. 379. 18. 380. 18. 381. 18. 382. 18. 383. 18. 384. 18. 385. 18. 386. 18. 387. 18. 388. 18. 389. 18. 390. 18. 391. 18. 392. 18. 393. 18. 394. 18. 395. 18. 396. 18. 397. 18. 398. 18. 399. 18. 400. 18. 401. 18. 402. 18. 403. 18. 404. 18. 405. 18. 406. 18. 407. 18. 408. 18. 409. 18. 410. 18. 411. 18. 412. 18. 413. 18. 414. 18. 415. 18. 416. 18. 417. 18. 418. 18. 419. 18. 420. 18. 421. 18. 422. 18. 423. 18. 424. 18. 425. 18. 426. 18. 427. 18. 428. 18. 429. 18. 430. 18. 431. 18. 432. 18. 433. 18. 434. 18. 435. 18. 436. 18. 437. 18. 438. 18. 439. 18. 440. 18. 441. 18. 442. 18. 443. 18. 444. 18. 445. 18. 446. 18. 447. 18. 448. 18. 449. 18. 450. 18. 451. 18. 452. 18. 453. 18. 454. 18. 455. 18. 456. 18. 457. 18. 458. 18. 459. 18. 460. 18. 461. 18. 462. 18. 463. 18. 464. 18. 465. 18. 466. 18. 467. 18. 468. 18

3) Πῶς κατευθύνει ὁ γεωργὸς τὰ ζευγμένα ζῶα (ἢ τὸ ζῶον) κατὰ τὸ ὄργανον· μὲ σχοινί, τοῦ ὁποῖου τὰ ἄκρα ἔχουν δεθῇ εἰς τὰ κέρατα τῶν ζώων ἢ ἄλλως ; (Περιγραφή καὶ σχεδίασμα ἢ φωτογραφία).

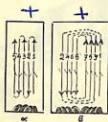
Ο γερμανός μεταδίδει τα ευχέλεια στην
 εκκλησία του. δοσίου τα έμμε. είχαν δει
 εις τα κείνη των δειν.

- 4) Σχεδιάσατε πώς ἐγίνετο παλαιότερον (ἐπίσης πώς γίνεται σήμερον) τὸ ὄργωμα. Ὁργώνεται τὸ χωράφι μὲ ἀνοιγομένης αὐλακας (αὐλακιές) κατ' εὐθείαν γραμμὴν, ὡς τὸ κατωτέρω σχεδιάγραμμα(α);

Ὁ χωράφι ὡρμήνετο μὲ ἀνοιγομένης αὐλακας κατ' εὐθείαν γραμμὴν μὲ δ. ἰ. σ. τ. ρ. ἄ. ρ. ο. τ. ρ. ο. ν.

καὶ ὄργωνεται περιφερειακῶς ὡς εἰς τὸ σχεδιάγραμμα (β);

Εἰς τὸν π. ὄ. ρ. ο. τ. ρ. ο. ν. ἡ τ. ο. μ. ο. ν. δ. ο. τ. ρ. ο. ν.

Σημειώσατε μὲ τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ, ποῖον ἐκ τῶν ὄργωμάτων τούτων (α, β) εἶναι ἐν χρήσει εἰς τὸν τόπον σας. Ἐάν ὑπάρχη ἄλλος τις τρόπος ὄργωματος σχεδιάσατε καὶ περιγράψατε αὐτόν.

- 5) Ἡ σπορὰ καὶ τὸ ὄργωμα τοῦ ἀγροῦ ἐγίνετο (ἢ γίνεται ἀκόμη) εἰς λωρίδας (δηλ. σπορὰς ἢ σποριές, ντάμιες, σιασιές, μεσδράδες κ.λ.π.); ἔγινετο μὲ ὑπερβολήν.

Πῶς ἐχωρίζετο ἡ λωρίς (ἡ σποριά); μὲ αὐλακιάν;

ἔχωρίζετο μὲ αὐλακίαν.

- 6) Ποῦ ὑπάρχει ἡ συνήθεια νὰ γίνεται ἡ σπορὰ τοῦ σίτου καὶ ἄλλων δημητριακῶν μόνον μὲ σκαπάνην, δηλ. νὰ μὴ χρησιμοποιῇται ἄροτρον; ἡ σκαπάνη ἔχει τὴν ἰδιότητα νὰ γίνονται ἡ σπορὰ καὶ ἡ ἄροτρον.

ποῦ οἱ τοῦ καὶ ἄλλων δημητριακῶν μόνον μὲ σκαπάνην γίνονται ἡ σπορὰ καὶ ἡ ἄροτρον ὅτι νὰ μὴ τὸ ἄροτρον μὲ τὸ δ. ἰ. σ. τ. ρ. ο. ν.

- 7) Ποῖοι τρόποι ἡ εἶδη ὄργωματος (ἀροτριάσεως) ἦσαν ἐν χρήσει παλαιότερον (ἢ σήμερον). Δηλ. ἡ διανομὴ τῶν αὐλάκων μὲ τὸ ὄνι: καθέτως, πλάγιως, βαθιὰ κλπ. ἔγινετο ἡ διανομὴ τῶν αὐλάκων.

καθέτως, πλάγιως, καὶ βαθιὰ τῶν αὐλάκων.

Εἰς ποῖα ὀργώματα (σπορὰς) γίνεται χρῆσις τῶν τρόπων τούτων
ἢ ἄλλων.

γ) Ἀροτρίασεις (ὀργώματα) τοῦ ἀγροῦ πρὸ τῆς σπορᾶς :

1) Διὰ τὴν σπορὰν δημητριακῶν. Πόσα ὀργώματα ἐγίνοντο (ἢ
γίνονται) καὶ πότε, δηλ. κατὰ ποίαν χρονικὴν περίοδον. Πῶς λέ-
γονται (ὀνοματολογία) τὰ ὀργώματα αὐτά: π.χ. καλλουργία,
διβόλισμα, γύρισμα κλπ. *Ἐγίνοντο δύο ὀργώματα.*

*Τὸ πρῶτον ἐγένετο πρὸ τοῦ κτήθριον καὶ ἐμελεῖτο
καλλουργία καὶ τὸ δεύτερον καὶ εἰν ὠφελέν.
Μετὰ δὲ ἐγένετο τὸ διβόλισμα καὶ συνεπείθε
ἢ καὶ βωλόβυρον.*

2) Διὰ τὸ φύτευμα κηπευτικῶν. (Ἀπαντήσατε ὁμοίως, ὡς ἀνωτέρω)

Κηπευτικὰ δὲν ἐφύτευοντο. ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

3) Ἐπὶ πόσα ἔτη δεόν νὰ ἀφεθῇ ἀσπάρτου τὸ χωράφι, δηλ. εἰς ἀγρα-
νάπασιν, διὰ νὰ σπαρθῇ κατόπιν σιτάρη ἢ ἄλλο δημητριακόν....

Ἐφάκιον ἐφύον ἐν ἔτει διὰ ἀφένειαν αὐτοῦ.

4) Πόσα ὀργώματα γίνονται διὰ κάθε εἶδος καλλιεργείας (σίτου, κρι-
θῆς, ἀραβοσίτου, ψυχανθῶν, κηπευτικῶν εἰδῶν κλπ.) καὶ κατὰ
ποίαν ἐποχὴν; *δύο.*

5) Ποῖα ἐργαλεῖα ἢ σκεύη χρησιμοποιοῦνται: α) κατὰ τὴν σπορὰν.
π.χ. τὸ **δισάκι** εἰς αὐτὸ περιέχεται ὁ σπόρος καὶ ἐξ αὐτοῦ λαμ-
βανόμενος διασκορπίζεται ἐπὶ τοῦ ἐδάφους; *Ἦντο τὰ ὠρο-*

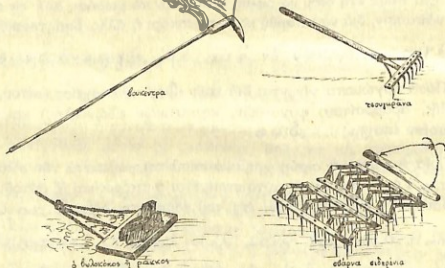
*ρα ἀνιμάντων καὶ εἰς τὰ ὠροῖον ἐκπορεύετο
ὁ σπόρος καὶ ἐκείνη μετὰ βένθριον διεσπείρετο
ἐπὶ τῷ ἐδάφει.*
β) Μὲ ποῖα γεωργικὰ ἐργαλεῖα (ἢ τυχόν ἄλλα μέσα): 1) καθαρί-
ζονται: τὸ ποδάρη, τὰ φτερά (παρούτια) κ.ἄ. καὶ τὸ ὕνι κατὰ
τὴν ἀροτρίασιν (ὀργωμα, ἀλέτρισμα, κάμωμα κλπ.) ἀπὸ τὸ χῶ-

[illegible]

S. B. G. 167. a.

3) Ἡ σκαφή μερῶν τοῦ ἀγροῦ ποῦ δὲν ἔχουν ὀργωθῇ (μὲ σκαλίδα, τσαπὶ κ. ἄ.). Νὰ γίνῃ εἰς τὴν θέσιν τῶν ὡς ἂνω (1-3) ἐρωτημάτων περιγραφὴ ἐκάστου ἐν χρήσει ἐργαλείου καὶ νὰ παρατεθοῦν σχεδιάσματα ἢ φωτογραφίαι. (Παρατίθενται ἐνταῦθα ἐνδεικτικῶς σχεδιάσματά τινων ἐκ τούτων).

Η Γαλατία... κερών... και άφρα... από την... άφρα...
 Ο... έφινε... από...

— 10 —

ἐκάστου καὶ παραθέσατε ἰχνογράφημα ἢ φωτογραφίαν)

Π.δ. ἐρχομένην τὸν δασοῦν. ἐκμεταφορῶν εἶτο. διὰ τὸ
 βυλγίον. καὶ ἀντιθέτω. τὸν καὶ φου. ἦτο. δ.
 βυλγίον. δα.

- 6) Ποῖα πρόσωπα βοηθοῦν τὸν ζευγολάτην (ἢ ζευγάν) εἰς τὸ ὄργωμα
 καὶ πῶς καλοῦνται οἱ βοηθοὶ οὗτοι ὡς καὶ αἱ ἐργασίαι ποῦ ἐκτελοῦν

τὸν ζευγολάτην. τὸν. ἐβοηθοῦσε. ἐντα. ἐργάτης. δ. δασοῦς ἐν-
 τὸν. βοσκός.

- 7) Ποῖα χωράφια ἐκαλλιεργοῦντο (ἢ καλλιεργοῦνται) διὰ τὴν σπο-
 ρὰν ὁσπρίων. Πῶς ἐγένετο ἡ σπορὰ καὶ ἡ καλλιέργεια ἐκάστου
 εἴδους.

καὶ καλλιεργεῖτο.

- 8) Ποῖα χωράφια ἐκαλλιεργοῦντο (ἢ καλλιεργοῦνται) διὰ τροφὰς τῶν
 ζώων· π.χ. ρόβη, σανόν, τριφύλλι κ.ά. ...

ἐργάτης. καὶ. οὐδὲν. ἐργάτης.

- 9) Πῶς ἐγένετο πρὸ τοῦ 1920 (ἢ σήμερον) ἡ καλλιέργεια τῶν γεωμη-
 λων· ἐσπέρνοντο ἢ ἐφυτεύοντο εἰς αὐλάκια ἢ πρασιές (βραχίς)
 καὶ ἄλλως.

δὲ. γεωμήλα. ἐφυτεύοντο. εἰς αὐλάκια.

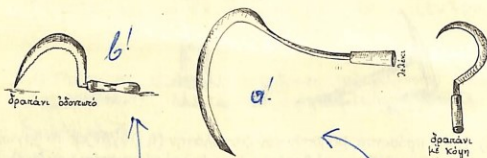
Β'. ΘΕΡΙΣΜΟΣ

α. Ἔργαλεῖα θερισμοῦ.

- 1) Μὲ ποῖον ἐργαλεῖον ἐθερίζοντο παλαιότερον τὰ δημητριακά.
 (Παραθέσατε τὸ ὄνομα καὶ ἰχνογράφημα ἢ φωτογραφίαν αὐτοῦ·

π.χ. με τὸ δρεπάνι, τὸ μαχαίρι κλπ.)

Μ.Ε. 20. Δρεπάνι

Ἐάν ᾤσαν (ἢ εἶναι ἀκόμη ἐν χρήσει) διαφορῶν εἰδῶν δρεπάνια ἢ ἄλλα μέσα θερισμοῦ, παρακαλοῦμεν νὰ τὰ περιγράψετε· ἐπίσης νὰ σχεδιάσετε τὰ ἐργαλεῖα ἢ νὰ τὰ φωτογραφήσετε.

ἦτο δὲ αὐτῶν καὶ δρεπάνια

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

- 2) Μὲ δρέπανα ἢ μὲ ποῖα ἄλλα ἐργαλεῖα (π.χ. κόσσαι) ἐθερίζοντο (ἢ θερίζονται) τὰ χόρτα (π.χ. τὸ τριφύλλι κλπ.) διὰ τροφήν τῶν ζώων· (βλ. παράδειγμα εἰς τὴν κατωτέρω εἰκόνα). Μ.Ε. Δρεπάνι

- 3) Ἡ λεπίς (δηλ. ἡ κόψη) τοῦ δρεπανιοῦ ἢ ἄλλου θεριστικοῦ ἐργαλείου ἦτο ὁμαλή ἢ ὀδοντωτή; (Σχεδιάσατε αὐτήν).

Εἰς αὐτὴν ὀφειλὴ καὶ εἰς αὐτὴν ὀδοντωτή

- 4) Πῶς ἦτο κατεσκευασμένη ἡ χειρολαβή του· (σχεδιάσατε ἢ φωτογράφησατε αὐτήν). Ὁ σιδηροῦς σκελετὸς πῶς ἐλέγετο;

Ἡ χειρολαβὴ ἦτο ἀπὸ ξύλου

5) Ποῖος κατεσκεύαζεν αὐτὰ τὰ θεριστικά ἐργαλεῖα (π.χ. τὰ δρεπάνια κ.ἄ.) *Οἱ βιδοσυρφεῖ τῶν θεονίων*.....
καὶ Ριζόβιον.....

6) Ἦτο παλαιότερον (ἢ εἶναι ἀκόμη) ἐν χρήσει καὶ ὁ θερισμὸς μὲ τὰς χεῖρας, δηλ. δι' ἐκριζώσεως καὶ ὄχι διὰ κοπῆς τῶν δημητριακῶν ἢ ὀσπρίων (π.χ. τῆς κριθῆς, τῶν ρεβιθιῶν) ἢ τροφῶν τῶν ζώων (τῆς ρόβης κλπ.) *Ἦτο ἀρχαιότερον*.....

β. Θερισμὸς τῶν δημητριακῶν.

1) Εἰς ποῖον ὕψος ἀπὸ τοῦ ἐδάφους ἐθερίζοντο (ἢ θερίζονται) μὲ τὸ δρεπάνι ἢ ἄλλο κοπτερὸν μέσον ὁ σῖτος, ἡ κριθή, ἡ βρώμη, ἡ σικάλις κλπ. *50-60 ἐκατοστά*.....

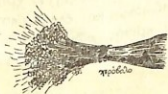
2) Οἱ στάχυες ποῦ ἔμεναν (ἢ μένουσι) εἰς τὸ χαράφι μαζί μὲ τὴν ρίζαν μετὰ τὸν θερισμὸν πῶς ἐλέγοντο (ἢ πῶς λέγονται).

Ἀκαθάρτια..... *Ἀθήνη*

3) Ποῦ ἀκολουθοῦν τοὺς θεριστὰς ἄλλα πρόσωπα (γυναῖκες ἢ παιδιὰ), τὰ ὁποῖα παραλαμβάνουν ἀπ' αὐτοὺς τὰ δράγματα (δραξιές, πιάσματα, χεριές, χερόβολα) τῶν σταχύων καὶ τὰ τακτοποιοῦν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους. Μήπως οἱ ἴδιοι οἱ θερισταὶ ἀποθέτουν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τὰ δράγματα ; *Οἱ ἴδιοι οἱ θερισταὶ ἀποθέτουν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τὰ δράγματα*.....
οἱ τῶν σταχύων ἐδαφους καὶ διατίθεται.....

4) Πῶς τοποθετοῦνται τὰ δράγματα (οἱ χεριές) ἐπὶ τοῦ ἐδάφους. Πολλὰ ὁμοῦ ; Πόσα; Μήπως τοποθετεῖται ἕκαστον δράγμα (πιάσμα τῆς χειρὸς) χωριστά ; Ὅπου τοποθετοῦνται πολλὰ μαζί, αἱ κεφαλαὶ τῶν σταχύων εὐρίσκονται πρὸς τὴν αὐτὴν κατεύθυνσιν ἢ διασταυρῶνται. (Περιγράψατε λεπτομερῶς) *Πολλὰ μαζί*.....
καὶ ἀφ' ἑαυτῶν ἐκαστὸν ἐπὶ τὸ ἐδαφος.....
Ἀφ' ἑαυτῶν τῶν σταχύων διασταυρῶνται.....

5) Πώς λέγονται τὰ τοποθετούμενα μαζί δράγματα ; Πολλαχού κα-
λοῦνται ἀγκαλιές. ... *ἑξήκοντα* ... *ἑξήκοντα*

γ. Οἱ θερισταί.

- 1) Ποιοὶ θερίζουν : ἄνδρες καὶ γυναῖκες ; Ὑπῆρχον (ἡ ὑπάρχουν)
θερισταί, οἱ ὅποιοι ἤρχοντο ὡς ἐπαγγελματίαι δι' αὐτὸν τὸν
σκοπὸν ἀπὸ ἄλλων τόπων καὶ ποίον ; ... *ἑξήκοντα* ...
καὶ ἄνδρες καὶ γυναῖκες ... *ἤρχοντο* ... *ἑξήκοντα* ...
ὡς ἐπαγγελματίαι ... *καὶ ἄνδρες καὶ γυναῖκες* ... *ἤρχοντο* ...
ἑξήκοντα ...

- 2) Πώς ἡμείβοντο οὗτοι με ἡμερομισθιον (μεροκάματο) ἢ κατ'
ἀποκοπὴν (ξεκοπῆς). Ποία ἦτο ἡ ἀμοιβή-εἰς χορὴν ἢ εἰς
εἶδος ; Τὸ ἡμερομισθιον ἦτο μετὰ παροχῆς φαγητοῦ ἢ ἄνευ
φαγητοῦ ; (Παραθεσάτε με τὰς πληροφορίας καὶ τὴν σχετικὴν
εἰς τὸν τόπον σας ὀνοματολογίαν) ... *ἑξήκοντα* ...

μετὰ παροχῆς φαγητοῦ ... *ἑξήκοντα* ...
ἑξήκοντα ... *ἑξήκοντα* ... *ἑξήκοντα* ...

- 3) Οἱ ἄνδρες ἢ αἱ γυναῖκες ἔφερόν τι εἰς τὰς χεῖρας πρὸς προφύ-
λαξιν, ἰδίᾳ τῆς ἀριστερᾶς, κατὰ τὸν θερισμόν ; Ἐπίσης κατὰ
τὴν ἑναρξιν τῆς ἐργασίας τὴν πρώτην ἡμέραν περιεβάλ-
λοντό τι εἰς τὴν μέσσην τοῦ σώματος διὰ νὰ μὴ αἰσθάνωνται
κόπωσιν (δηλ. νὰ μὴ πονῇ ἡ μέση των) ;

- 4) Ἐδίδετο (ἢ δίδεται) προσοχή ὡς πρὸς τὴν ἡμέραν τῆς ἐβδομάδος ἢ τοῦ μηνὸς καθ' ἣν πρέπει νὰ ἀρχίσῃ ὁ θερισμός ;

Colombo

- 5) Ἐτραγουδοῦσαν (ἢ τραγουδοῦν) κατὰ τὸν θερισμὸν σχετικὰ τραγούδια ; Καταγράψατε αὐτά. Ναι.....

.....

.....

.....

- 6) Ποῦ τὴν τελευταίαν ἡμέραν τοῦ θερισμοῦ, προτοῦ τελειώσουν, ἀφήνουν εἰς τὸ χωράφι ἓνα μέρος αὐτοῦ ἀθήριστον. Τί κάμνουν τοὺς στάχυν πού μένουν ἀθήριστοι ; (Εἷς τινες τόπους θερίζουν τὸ μέρος αὐτὸ σταυροειδῶς καὶ μὲ τοὺς ἀποκοπέντας στάχυν πλέκουν σταυρὸν ἢ ψάβαν, τὴν ὁποίαν τοποθετοῦν εἰς τὸ εἰκονοστάσι κλπ.).

Περιγράψατε λεπτομερῶς ὅπου ὑπάρχει σχετικὸν ἢ ἄλλο τι
ἐπίθιον. Καὶ τὰς ἀνὰ τὴν ὑπόθεσιν τοῦ περιγράψαντος

[illegible]

δ. Τὸ δέσιμον (δεμάτιασμα) τῶν σταχύων.

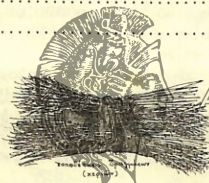
- 1) Πότε ἐγένετο τὸ δεμάτιασμα, ἦτοι τὸ δέσιμον, τῶν θερισμένων σταχυῶν. Ποίαν ἡμέραν; Ἀμέσως μετὰ τὸν θερισμόν; Τὸ ἐσπέρας ἢ μήπως ἔπρεπε νὰ μείνουν οἱ στάχυες εἰς τὸν ἥλιον πρὸς ξήρανσιν καὶ ἐπὶ πόσον χρόνον; *Α. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814.*

μόν. διελθόν. πρὸ. ἑωσέως

- 2) Πώς ἐγένετο τὸ δεμάτιασμα ; Ποῖος ἔδενε τοὺς στάχυν καὶ ποῖος τοὺς μετέφερε καὶ τοὺς παρέδιδεν ὡς χεριές, ἀγκαλιές ; Πῶς ἔδένοντο· μὲ κοινὰ σχοινία, μὲ σχοινία κατεσκευασμένα ἀπὸ βελονοειδῆς θάμνους, π.χ. βροῦλα, σπάρτα κλπ. Κατὰ τὸ δέσιμον τῶν δεματιῶν μήπως ἐχρησιμοποιεῖτο καὶ ἐργαλεῖόν τι ; Περιγράψατε λεπτομερῶς τὴν ἐργασίαν ταύτην μετὰ παραθέσεως σχετικῶν σχεδιασμάτων ἢ φωτογραφιῶν.....

Ἐν τῇ τοῦ... δεμάτιαστος...
 εἰς... δεμάτιαστος...
 ἔκρινον τὸν... δεμάτιαστος...
 δεμάτιαστος...

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

- 3) Τὰ δεμάτια μετὰ τὸ δέσιμον ἀφήνοντο εἰς τὴν ἰδίαν θέσιν ἢ συνεκεντρώνοντο εἰς ὠρισμένον μέρος τοῦ θερισμένου ἀγροῦ ; Πόσα δεμάτια συνεκεντρώνοντο ἐκεῖ καὶ πῶς ἐτοποθετοῦντο ;

ὁ... δεμάτιαστος...
 τὸν... δεμάτιαστος...

ε. Συγκομιδὴ τῶν γεωμήλων.

- 1) Ἀπὸ πότε ἤρχισεν ἡ καλλιέργεια τῆς πατάτας εἰς τὸν τόπον σας ;

Πότε γίνεται ή σπορά ή τὸ φύτευμα αὐτῆς... *Ε. 1. 6. 24*
ἔφυτευον τὸ εἶδος τῶν κηρύων τῶν βοιωτῶν
ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ τοῦ ποταμοῦ τῶν κηρύων
τῶν κηρύων...

- 2) Πῶς ἐγένετο (ἢ γίνεται) ἡ ἐξαγωγή (βγάλισμο) τῶν γεωμήλων ἀπὸ τὸ χωράφι; Μὲ σκαπάνην, μὲ ἄροτρον ἢ μὲ ἄλλον τρόπον. Περιγράψατε τὸ σχῆμα τῆς σκαπάνης, τοῦ ἄροτρου κλπ. παραθέτοντες καὶ σχετικὸν σχέδιον αὐτῶν ἢ φωτογραφίαν... *Α. 1. 2. 1. 6. 24*

στ. Συγκομιδὴ τοῦ σανοῦ.

- 1) Ἐσυνηθίζετο παλαιότερον ἡ διατροφή τῶν ζώων κατὰ τὸν χειμῶνα μὲ ξηρὰ χόρτα (π.χ. σανόν, τριφύλλαι, βίκον). Ἐάν ναι, περιγράψατε πῶς ἐγένετο ἡ καλλιέργειά του, ἔπειτα ἡ κοπή, ἡ ξήρανσις καὶ ἡ φύλαξις αὐτοῦ...

- 2) Πότε ἐθερίζετο ὁ σανὸς καὶ μὲ ποῖον ἐργαλεῖον (δρέπανον, κόσσαν κ.ἄ.).

(Παραθέσατε καὶ σχεδιάσματα ἢ φωτογραφίας).

- 3) Ζήρανσις τοῦ χόρτου καὶ δέσιμον. Ποῖα ἐργαλεῖα ἐχρησιμοποιοῦντο; (Παραθέσατε μετὰ τῆς περιγραφῆς καὶ τὴν σχετικὴν τοπικὴν λαϊκὴν ὀνοματολογίαν, ὡς καὶ σχεδιάσματα καὶ

φωτογραφίας)

.....

Γ. ΑΛΩΝΙΣΜΟΣ

- α. 1) Μεταφορά τῶν δερματιῶν πρὸς ἀλωνισμόν. Συνκεντρώνοντο πρὸς τοῦτο ἐπὶ τόπου εἰς τὸ χωράφι ἢ μετεφέροντο εἰς ἄλλην θέσιν, π.χ. εἰς τὸ ἀλώνι, εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ σπιτιοῦ κτλ.

Εἰς τὸ ἀλώνι

.....

.....

- 2) Πῶς καλεῖται ὁ χώρος ὅπου τοποθετοῦνται τὰ πρὸς ἀλωνισμόν δερμάτια. Εἰς τινὰς τόπους λέγεται: θεμνωστάσι, θεμωνιά, θεμωνίστρα, κλπ. Πῶς γίνεται ἡ τοποθέτησις εἰς σωρόν κ.λ.π. Ὑπάρχει καθωρισμένος τρόπος τοποθέτησεως ; Ὁχι

Θεμνωστάσι

- 3) Ὑπῆρχεν ἀνέκαθεν εἰς τὸν τόπον σας ἀλώνι διὰ τὸν ἀλωνισμόν τῶν δημητριακῶν ; Μήπως ἐγένετο παλαιότερον ὁ χωρισμός τοῦ καρποῦ (τοῦ γεννήματος) ἀπὸ τὰ ἄχυρα εἰς ἄλλον χώρον, δηλ. ὅχι εἰς τὸ ἀλώνι ;

Ὑπῆρχεν ἀνέκαθεν

.....

- 4) Ποῦ κατεσκευάζετο (ἢ κατασκευάζεται) τὸ ἀλώνι. Ἐντὸς τοῦ συνοικισμοῦ, εἰς τὴν αὐλὴν τῆς οἰκίας ἢ ἔξω τοῦ χωρίου ; Εἰς ποίαν θέσιν ;

Ἐξω τοῦ χωρίου

- 5) Τὸ ἀλώνι ἀνήκει εἰς μίαν μόνον οἰκογένειαν ἢ εἰς περισσοτέρας ;
ἐὰν τοῦτο ἀνήκη εἰς πολλὰς οἰκογενείας, πῶς γίνεται ἡ χρῆ-
σις του, δηλ. με ποίαν σειρὰν καὶ ἐπὶ πόσον χρόνον ;

Κάθε οἰκογένεια... εἶχε καὶ τὸ ἑξῆς...

- 6) Ἀπὸ πότε ἀρχεται τὸ ἀλώνισμα καὶ πότε λήγει ; ...

ἀρχιζοῦν... ἐπὶ... ἐμμελόντο... ἐπὶ... ἐπὶ...

- 7) Εἶδη ἀλωνιῶν (ἀναλόγως τῆς κατασκευῆς των)· π.χ. χωματά-
λωνο (με δάπεδον ἐκ χώματος)· πετράλωνο (με δάπεδον
ἐστρωμένον με πλάκες).

(Περιγράψατε τὴν κατασκευὴν ἐκάστου καὶ παραθέσατε σχε-
διάσμα ἢ φωτογραφίαν αὐτοῦ) ...

ὡς... χωματάλωνο... καὶ τὸ ἐστρωμένον...

- 8) Πῶς ἐπισκευάζεται τὸ ἀλώνι ἐκαστον ἐτος πρὸ τῆς ἐναρξεν-
τος ἀλωνισμού· (π.χ. τοῦ χωματάλωνου· καθαρισμός αὐτοῦ καὶ
ἐπάλειψις τοῦ δαπέδου καὶ τοῦ γύρω τοιχώματος, ὅπου ὑπάρ-
χει, με πηλὸν ἐκ χώματος ἢ συνήθως διὰ μείγματος κόπρου βοῶν
καὶ ἀχύρων). ...

περὶ... ἐφ' ὅσον... ἐπὶ τὴν ἐπιμέλειαν
τοῦ... χωματάλωνου... πρὸς τὴν ἐπιμέλειαν
καὶ τὸν γύρω τοιχώματος...

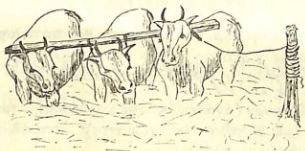
- 9) Ἡ ὥς ἂν προετοιμασία τοῦ ἀλωνιοῦ καὶ ἡ ἐναρξίς τοῦ ἀλωνι-
σμοῦ γίνεται ὠρισμένην ἡμέραν καὶ ὥραν ;

... ἐπὶ τὴν ἐπιμέλειαν...

- 10) Πῶς γίνεται ἡ τοποθέτησις εἰς τὸ ἀλώνι τῶν δεματιῶν, ὅπου
ὑπάρχει ἀλωνόστυλος, ὡς καὶ τὸ ἀπλωμα τῶν σταχύων πρὸς ἀλω-

νισμόν ; Περιγράψατε τὸν τρόπον τοῦτον ἢ οἶονδήποτε ἄλλον.

Εἰς τὴν ἀγορὰν... ἐκ τῆς ἀγορᾶς... ὅσον εἴκοσι
 ρᾶ. τὴν τοσούτην... τὴν διψυκτὴν...
 ἐκ τῆς τοσούτης... ἀμνηστῆς...

11) Πῶς γίνεται τὸ ἀλώνισμα τῶν σταχύων διὰ τῆς χρησιμοποιοῦσης ζῶων (βοῶν, ἵππων κλπ.).

α) Ἀλώνισμα πρὸς ἀχυροποίησιν τῶν σταχύων διὰ τῆς καταπατήσεως αὐτῶν ὑπὸ περιφερομένων ζῶων (βοῶν, ἵππων κλπ.). Πολλαχοῦ τοποθετεῖται πρὸς τοῦτο καθέτως εἰς τὸ μέσον τοῦ ἀλώνιου ἑλινὸς στῦλος, ὕψους δύο μέτρων (καλούμενος στηγερὸς, στρουλουργός, δουκάνη, βουκάνη κ.ά.) ἀπὸ τοῦ ὁποίου ἐξαρτῶνται σχοινία, ὡς εἰς τὸ ἀνωτέρω σχεδιαγράφημα, διὰ νὰ συγκρατοῦνται ἀπὸ τὸ ἕτερον ἄκρον τῶν τῶν ζῶα, ὥστε νὰ περιφέρωνται κυκλικῶς, «νὰ ἔρχωνται γῦρες», καὶ οὕτω νὰ κόβουν τὰ στάχυα.....

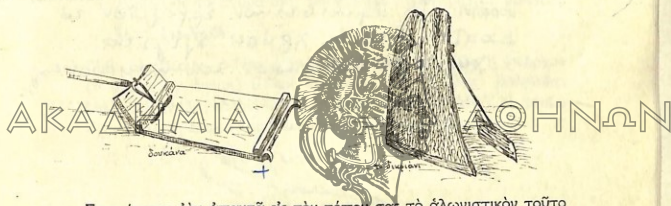
Καὶ οὕτως χρὴν εἶναι ἀμνηστῆς καὶ ἑλινῶνα...
 διὰ τὴν ἀμνηστῆς τῶν βοῶν... ὅσον εἴκοσι...
 ἐκ τῆς τοσούτης... ἀμνηστῆς...

β) Πῶς ζεύονται οἱ βόες, τὰ ἄλογα κλπ. διὰ τὸν τρόπον τοῦτον τοῦ ἀλωνισμού. Πῶς συνδέεται τὸ σχοινὶ ἀπὸ τὸν κάθετον ἀλώνο-στυλον μὲ τὰ ζῶα; (Εἰς τινὰς τόπους δένεται τὸ σχοινὶ εἰς θηλειάς, αἱ ὁποῖαι περιβάλλουν τὸν λαιμόν τῶν ζῶων. Εἰς ἄλλους τόπους εἰς τὸ ἀλώνισμα διὰ τοῦ τρόπου τούτου δὲν ὑπάρχει στῦλος εἰς τὸ μέσον τοῦ ἀλώνιου. Τὰ ἀλωνίζοντα ζῶα περιφέρονται συνδεδεμένα εἰς σειράν διὰ σχοινίου, τὸ ὁποῖον σχηματίζει θηλειὰς περὶ τὸν λαιμόν ἐκάστου ζῶου. Περιγράψατε ὅπου ὑπῆρχεν (ἢ διατηρεῖται ἀκόμη) ἀλωνισμὸς κατὰ τὸν ἕνα ἢ τὸν ἄλλον τρόπον, παραθέτον-

τες καὶ σχετικὰς φωτογραφίας ἢ ἰχνογραφήματα).....

Αἰν. ἰχθυοειδὲς ὄντος... ἀλγιν. ὄντος.

- γ) Ποῦ ἀντὶ τοῦ ἄλωνισμοῦ διὰ τῶν ποδῶν χρησιμοποιεῖται καὶ μηχανικὸν ἄλωνιστικὸν μέσον· π. χ. χονδρὴ ἐπιμήκης σανὶς εἰς ἐν τεμάχιον ἢ δύο, προσαρμοζόμενα. Αὕτη ὠπλισμένη εἰς τὴν κάτω ἐπιφάνειαν διὰ κοπτερῶν μεταλλίνων ἐλασμάτων ἢ ἀποσχίδων σκληροῦ λίθου ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ ζυγοῦ ἐξευγμένων ζῶων, σύρεται δ' οὕτω κυκλικῶς ἐντὸς τοῦ ἄλωνιου ἐπὶ τῶν ἐστρωμένων σταχύων διὰ τὸν ἄλωνισμόν των.

Σημειώσατε, ἐὰν ἀπαντᾷ εἰς τὸν τόπον σας τὸ ἄλωνιστικὸν τοῦτο μηχανήμα ἢ ἄλλο τι, τὸ ὄνομα αὐτοῦ (π. χ. δουκᾶνα, δικριάνι, βωλόςυρος), περὶ τῆς κατασκευῆς του, τὸ σχῆμα καὶ τὰς συνήθεις διαστάσεις. Ἀπὸ ποῦ τὸ ἐπιομηθεύοντο παλαιότερον καὶ σήμερον. Ἐπίσης πῶς γίνεται ἡ χρῆσις του καὶ διὰ ποῖα δημητριακά. Ἠλωνίζοντο (ἢ ἄλωνίζονται) ὅλα τὰ δημητριακά με ἄλωνιστικὸν μηχανήμα; Μήπως π.χ. ἡ κριθὴ καὶ τὰ ὄσπρια (κουκκία, ρεβίθια κ.ά.) ἡλωνίζοντο διὰ τῶν ποδῶν ζῶων ζευγνυμένων περὶ τῶν σταχύων τούτων;

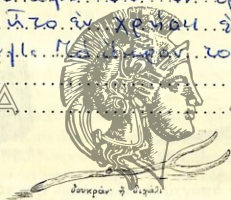
Ἐπεὶ τὸ βωλόςυρος... τοῦτο ἔστι... π.χ. χονδρὴ
ἐπιμήκης... σανὶς... ἢ δύο... ἐξαρτᾶται... εἰς τὴν κάτω
ἐπιφάνειαν... διὰ κοπτερῶν μεταλλίνων ἐλασμάτων
ἢ ἀποσχίδων... σκληροῦ λίθου... καὶ τὰς ἐστρωμένους
ἐν τῷ... ὄντος... ἀλγιν. ὄντος...
μετ' 1,50 μέτρον... ἀποματᾷ δημητριακὰ... ἡλωνίζοντο
ἐν τῶν βωλόςυρων... ὄντος... καὶ τὰς ἐστρωμένους
ἐν τῷ... ὄντος...

δ) Ἀπὸ ποίαν ὥραν τῆς ἡμέρας ἀρχίζει ὁ ἀλωνισμός, κατὰ ποίαν δὲ διακόπτεται διὰ νὰ ἐπαναληφθῇ τὴν ἐπομένην. ; *Ἀρχὴ 5.2...*

[illegible]

- 12) Ποια άλλα άλωνιστικά έργα/είδη είναι ἐν χρήσει; (Εἰς τινὰς τόπους χρησιμοποιεῖται ἐπίμηκες ξύλον, τὸ ὁποῖον, καλούμενον διχάλι, δικούλι, δουκράνι κλπ., ἔχει τὸ ἄκρον ὀδοντωτὸν ὑπὸ τὴν κατωτέρω μορφήν): *Πε. α. μ. β. γ. δ. ε. ρ. κ. λ. ο. ρ. δ.*

δωρτων η το εν χρυσαι επιφρα
...χηχαφις μελιναν του η το δαμα

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

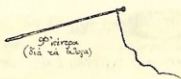
- 13) Κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ἄλωνισμοῦ ὁ γεωργὸς μὲ τὸ διχάλι ἢ τὸ δικράνι, ἐρχόμενος γύρω εἰς τὸ ἄλωνι, ρίπτει ἐντὸς τοῦ κύκλου τὸν ὅποιον διαγράφουν τὰ ζῶα ἢ τὸ ἀλωνιστικὸν μηχανήμα τοὺς ἀκόπους στάχυν ; ... Ναί ...

- 14) Ὅτι ἐν χρήσει εἰδικῇ ἀλωνόβεργα διὰ τὴν ὁδήγησιν καὶ τὸ κύ-
πημα τῶν ζώων ; (Ἐν Κρήτῃ λέγεται αὕτη βουκέντρι· ἀλλαχοῦ
φ' κέντρα). Πόσον μῆκος εἶχε καὶ ποία ἡ κατασκευὴ της ; (Σχε-
διάσατε τὴν ράβδον αὐτὴν). (Βλέπε κατωτέρω εἰκόνα).....

Αν είμαι οδοντίατρος και το κλινικό
μηνιαίο μου εισόδημα είναι 1.500 €
ή 500 € και το φορολογικό μου εισόδημα
είναι 1.500 € - 1.500 € = 0 € το φορολογικό
μου εισόδημα είναι 0 €.

- 15) Πῶς λέγεται ἡ ἐργασία τοῦ ἀλωνίσματος ἐνὸς ἀπλώματος, δηλ. ἐνὸς στρώματος σταχύων ἐντὸς τοῦ ἀλωνιοῦ. (Ἐν Κρήτῃ καλεῖται δούλα). Πόσαι στρώσεις (δηλ. ἀπλώματα) σίτου, κριθῆς, βρώμης κλπ. ἤλωνίζοντο καθ' ἡμέραν Ἀπλῶμα

..... κλ. - 5. δούλ. μὲν. ἡμέρ. 10.

- 16) Πῶς λέγονται οἱ ἀλωνισθέντες στάχυες, προτοῦ λιχνισθοῦν διὰ τὰ ἀποχωρισθοῦν τὰ ἀχυρά ἀπὸ τὸν καρπὸν ; (ἐν Κρήτῃ : μάλαμα)

..... Μάλαμα

- 17) Ποιοὶ ἀλωνίζουσι : ὁ ἴδιος ὁ γεωργὸς μετὰ ἰδικὰ του ζῶα ἢ ὑπῆρχον (ἢ ὑπάρχουν ἀκόμη) εἰδικοὶ ἀλωνισταὶ (ἐν Αἰτωλίᾳ : βαλμάδες, δηλ. τσοπάνηδες, καλούμενοι ἀλωναραῖοι καὶ ἀγωγάτες), οἱ ὁποῖοι εἶχαν βόδια ἢ ἀλογα καὶ ἀνελαμβάνον τὸν ἀλωνισμόν

..... οἱ ἴδιοι μετὰ ζῶα

- 18) Πλὴν τοῦ μέσου τούτου μετὰ ζῶα καὶ μετὰ ἀλωνιστικὸν ἐργαλεῖον ὑπῆρχον παλαιότερον εἰς χρῆσιν ἄλλα μέσα χωρισμοῦ τοῦ καρποῦ ἀπὸ τοὺς στάχυς· π.χ. τὸ κοπάνισμα αὐτῶν μετὰ χονδρὸν ξύλον (τὸν κόπανον) ἢ μετὰ ἄλλον τρόπον ; (βλ. κατωτέρω ἐν σελ. 26 εἰκόνα).

..... Ο.χ. 1.

- 19) Ὁ κόπανος οὗτος πῶς ἐλέγετο· ἐκ ποίου ξύλου κατεσκευάζετο· πόσον μῆκος καὶ πάχος εἶχε καὶ ποῖον τὸ σχῆμά του ;

..... Ο

καὶ εἰς τὴν ἀχυροποίησιν τῶν σταχύων ; (Περιγράψατε λεπτομερῶς τὸν τρόπον τοῦτον χωρισμοῦ τοῦ καρποῦ ἀπὸ τοῦ σταχύος, παραθέτοντες σχεδιαγραφήματα ἢ φωτογραφίας)

- 22) Κατὰ τὸ ἀλώνισμα διὰ τῶν ζώων, ὡς ἐπίσης καὶ διὰ τοῦ κοπάνου, ἐτραγουδοῦντο τραγούδια ; Ἐὰν ναί, ποῖα ;
Κατὰ τὸ κοπάνισμα μήπως ἐλέγοντο εἰδικὰ δίστιχα ἢ φράσεις διὰ τὸν συντονισμόν τοῦ ρυθμοῦ τῆς ἐργασίας ;

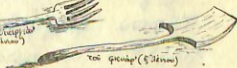
ἐτραγουδοῦντο ποιεῖν τραγούδια.

- 23) Πότε τὸ πρῶτον ἔγινε χρήσις ἀλωνιστικῆς μηχανῆς εἰς τὸν τόπον σας. Ποῖος τὴν ἐπρομηθεύθη (πρόσωπον, συνεταιρισμὸς κλπ.). (Περιγράψατε τὸν τρόπον λειτουργίας αὐτῆς)

β'. Λίχνισμα

- 1) Πῶς λέγονται οἱ ἀλωνισμένοι στάχυες, ἐτομασμένοι διὰ τὸ λίχνισμα (ἐν Αἰτωλίᾳ : λειῶμα, ἐν Κρήτῃ : μάλαμα). Μὲ ποῖον ἐργαλεῖον σωρεῖται τὸ λειῶμα διὰ τὸ λίχνισμα ; πῶς λέγεται τοῦτο (εἰς Κρήτην : θρινάκι, εἰς Αἰτωλίαν καὶ Πελοπόννησον : δικριάνι, ἀλλαχοῦ : δικιργιάνι) καὶ ποῖον τὸ σχῆμα αὐτοῦ.

*Με φρεσιν
τὸ λειῶμα διὰ τοῦ λίκνιστος ἐρυθρῶτος
μὲ τὸ θρινάκι.*

Ὁ σχηματίζόμενος σωρὸς ἔχει σχῆμα στρογγύλον ἢ ἐπίμηκες ;
Προτοῦ ἀρχίσῃ τὸ λίχνισμα (ἀνέμισμα) πρὸς ἀποχωρισμὸν τοῦ ἀχύρου

ἀπὸ τὸν καρπὸν, καρφώνεται τι ἐπάνω εἰς τὸν σωρόν ; Μήπως μα-
χαίρι, τὸ θρινάκι ἢ ἄλλο τι ; Τί λέγεται κατὰ τὴν πράξιν ταύτην
καὶ πρὸς ποῖον σκοπὸν γίνεται τὸ ἔθιμον τοῦτο.....

Ὁ σωρὸν εἶχε ἑφῆρκ βτραχυρόν.....

- 2) Μὲ ποῖον ἐργαλεῖον γίνεται τὸ ἀνέμισμα ; (Πῶς λέγεται τοῦτο :
φυτᾶρι, θρινάκι ; Ἰχνογραφήσατε τοῦτο.....

τὸ ἀνέμισμα γίνεται μετὰ τὸ
θρινάκι.....

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

- 3) Ποῖος λιχνᾶς (ἀνεμίζει)· ἄνδρας, γυναῖκα· εἰδικὸς λιχνιστὴς ἐπ' ἀμοιβῇ ;

ἄνδρας.....

- 4) Πῶς λέγονται τὰ χονδρὰ τεμάχια τῶν σταχύων, τὰ ὁποῖα μετὰ τὸ
λίχνισμα παραμένουν μετὰ τοῦ καρποῦ (εἰς τινὰς τόπους καλοῦν-
ται : κόντυλοι, κόμπια). Πῶς ἀποχωρίζεται ὁ καρπὸς ἀπὸ τοὺς κον-
τύλους ἢ τὰ κόμπια ; Ποῦ συνηθίζεται νὰ γίνεται δεῦτερον ἀλώ-
νισμα διὰ τῶν ποδῶν τῶν ζώων, ὥστε νὰ ἀποφλοιωθῇ ὁ σῖτος κλπ ;

τὰ χονδρὰ τεμάχια τῶν σταχύων.....
ἐξέρομα..... κονώμα. γίνεται δευ-
τερον ἀλῶνισμα μετὰ τοῦ ποδῶν ὄνου.....
μετὰ κονώμα.....

- 5) Πῶς γίνεται ἡ ζευῖσις τῶν ζώων διὰ τὸ δεῦτερον, ὡς ἀνωτέρω, ἀλώ-
νισμα ; Ποῦ ἀπαντᾶται τὸ ἀλῶνισμα τοῦτο· πῶς λέγεται ; (Ἐν

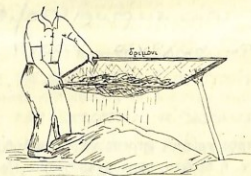
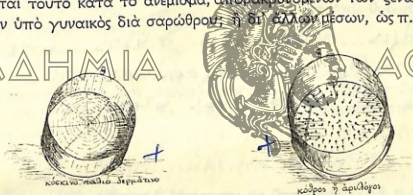
Κρήτη: ξεβαβούλισμα καὶ καρπολώνεμα)· διὰ ποῖα δημητριακὰ συν-
ηθίζεται τοῦτο

- 6) Ἀφοῦ διὰ τοῦ λιχνίσματος (ἀνεμίσματος) ἀποχωρισθοῦν τὰ ἄχυρα,
πῶς γίνεται ἡ διαλογή τοῦ καρποῦ ἀπὸ τὰ μετ' αὐτοῦ παραμείναντα
χονδρά τεμάχια τῶν σταχύων (τοὺς κοντύλους, κόμπια κ.ἄ.) ;

Π. Διαβρί. καὶ καρποῦ... ἀπὸ τῶν μετ'...
αὐτῶν. Διαφείνεται... χονδρά... τεμάχια
τῶν σταχύων... εἶναι διὰ φερόμενον...
διὰ τοῦτον... ἡ δὲ ἀλλὰ φερόμενον...
Γίνεται τοῦτο κατὰ τὸ ἀνέμισμα, ἀπομακρυνόμενων τῶν ξένων αὐτῶν
ὕλων ὑπὸ γυναικὸς διὰ σαρῶθρον, ἢ δι' ἄλλων μέσων, ὡς π.χ. κοσκί-

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

νων με ὅπας διαφόρων μεγεθῶν· π.χ. με τὸ κόσκινον τὸ καλούμενον
κατὰ τόπους : βολίστρης, δερμόνι, δορμόνι, δριμόνι, ρεμόνι κλπ.

(Περιγράψατε λεπτομερῶς τοὺς ἐν χρήσει παλαιότερον (ἢ καὶ σήμερον) τρόπους χωρισμοῦ τῶν κόκκων τῶν δημητριακῶν ἀπὸ τὰ ἀχυρὰ καὶ τὰς ἄλλας ὕλας. Ἰχνογραφήσατε δὲ ἢ παραθέσατε φωτογραφίας τῶν ἐν χρήσει ἐργαλείων καὶ σκευῶν)

7) Ὅταν ἐτοιμασθῇ, ὡς ἀνωτέρω, ὁ καρπὸς σχηματίζεται εἰς σωρόν : Μὲ ποῖον ἐργαλεῖον σωρεύεται; Χαράσσεται ἐπὶ τοῦ σωροῦ σταυρός; Πῶς χαράσσεται καὶ ποῖα ἡ μορφή του. Μήπως ἐμπηγνύεται κατόπιν εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ σωροῦ τὸ ἐργαλεῖον τοῦ λιχνίσματος (θρινάκι, φτυάρι), ἐπακολουθεῖ δὲ καὶ προσκύνησις καὶ ἀσπασμὸς τοῦ σωροῦ ὑπὸ τοῦ γεωργοῦ.

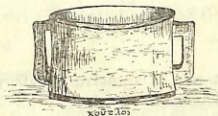
Μόλις μεταφράσει ο ένας τους
 φίλο στην ξερή του γλώσσα
 και το φίλο της ξερής γλώσσας

8) Ἄλλα ἔθιμα προτοῦ νὰ μεταφερθῇ ὁ καρπὸς (σῖτος, κριθὴ κλπ.) εἰς τὴν ἀποθήκην. ...*Οἱ δὲ σῖτες...*...

2010... 21. 10. 2010... 22. 10. 2010...
 2011... 21. 10. 2011... 22. 10. 2011...

γ'.1) Ποῖαι ὀφείλαι πρὸς τρίτους ἔπρεπε νὰ καταβληθοῦν εἰς εἶδος ἀμέσως εἰς τὸ ἁλώνι· π.χ. ἡ δεκάτη, κοινῶς δεκάτισμα. Ποία ἦτο ἡ συνθήκη. Ἦρχετο ὁ δεκατιστὴς εἰς τὸ ἁλώνι; Μὲ ποῖον μέτρον (δοχεῖον) ἐγένετο ἡ μέτρησις τοῦ σίτου, τῆς κριθῆς κλπ., διὰ τὴν εἴπραξιν ὑπὸ τοῦ δεκατιστοῦ τοῦ «δεκάτου». (Σημειώσατε τὸ ὄνομα τοῦ μετρητοῦ, τὴν

Ο Μουτζερίφας... εφάρμοξε την πώληση των
και εφάρμοξε ως φόρο 10% η μίστρα...
έχινε το δικό ενός κοβελίου κα' δροφόν είχε
χωρομίστρα 10 ομείων.

- α) τὸ παπαδιάτικο,
β) τὸ ἀγροφυλακιάτικο,
γ) τὸ γυφτιάτικο,
δ) τὸ ἀλωνιάτικο κλπ.

Σημειώσατε τὰ ἐν χρήσει παλαιότερα μέτρα τῶν δημοτριάκων (ὄνομα, χωρητικότης, σχῆμα, καὶ παραθέσατε ἰχνογραφήματα ἢ φωτογραφίας αὐτῶν)

[illegible]

- 3) Πού απέθηκευτο κατόπιν ή παραγωγή (ό καρπός) υπό του γεωργού·
 ἐντὸς τῆς οἰκίας (εἰς ποῖα δοχεῖα) ἢ εἰς ἀγρούς ἐντὸς εἰδικῶν λάκ-
 κων ; (Σημειώσατε λεπτομερῶς εἰς ἐκάστην περίπτωσιν τὰς σχετι-
 κὰς συνθηεῖας) *... οὐκ ἀποθηκεύεται... ἀλλὰ πρὸς τὸν ἀγρὸν... ἐκτελῶν...
 ... οἰκίαν... μὲν... ἔτι... ἔτι... δοχεῖα... ἐν...
 ... ἀποθηκεύεται... εἰς... εἰς... ἀπὸ...
 καὶ... χωρὶς... 500...*
- 4) Τὸ ἄχρουν ποῦ ἀπέθηκευτο. Εἰς ἀποθήκην (ἀχρῶνα) ἐντὸς τοῦ
 χωρίου ἢ εἰς τὸν ἀγρὸν καὶ παρὰ τὸ ἀλώνι. Πῶς ἐγένετο ἡ ἀποθή-

κευσις εἰς τὴν ὑπαιθρον ; *Πρὸ ἀχυρῶν... φωτισμένης*
εἰς... ἀποδίμνη (ἀχυρῶνα).

- 5) Πῶς ἐγένετο (ἢ γίνεται) ἡ διαλογή τοῦ σπόρου. Κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ
 θερισμοῦ ἀπὸ τοὺς καλυτέρους στάχους ἢ μετὰ τὸ ἀλώνισμα ; ...

Ἡ διαλογή τοῦ σπόρου ἐγένετο μετὰ
τὸ ἀλώνισμα.

- 6) Μήπως ὅπου γίνεται ἡ διαλογή τοῦ σπόρου πρὸ τοῦ θερισμοῦ κατα-
 σκευάζεται τότε ἢ μετὰ τὸν θερισμὸν πλέγμα (πλεκτή) ἐκ σταχυῶν,
 τὸ ὁποῖον ἀναρτᾶται εἰς τὸ εἰκονοστάσιον ἢ ὀπισθεν τῆς θύρας κλπ ; ..

Πῶς λέγεται ἡ πλεκτή αὕτη ; Ποῖον τὸ σχῆμα τῆς· ποῦ φυλάσσεται.
 πρὸς ποῖον σκοπὸν καὶ ἐπὶ πόσον χρόνον ; ..

Δ'. ΕΤΗΣΙΑΙ ΠΥΡΑΙ

- α'. 1) Κατὰ ποίας ἡμέρας τοῦ ἔτους λαμβάνει χώραν κατ' ἔθιμον εἰς τὸν
 τόπον σας ἀναμμα φωτιάς εἰς τὸ ὑπαιθρον. (Π.χ. παραμονὴ Χριστου-
 γέννων, ἑσπέρas 23 Ἰουνίου (Κληδόνου), Ἀποκριές, πρώτη Μαρ-
 τίου, Πάσχα (κάψιμο τοῦ Ἰούδα), ἑσπέρas τῆς 31 Αὐγούστου κλπ.)

Πρὸ Πάσχα (κάψιμο τοῦ Ἰούδα).

Εἰς ποίας ἡμέρας, ποῖαν ὥραν καὶ εἰς ποῖον μέρος ;

Εἰς τὰ ἀποδίμνια τοῦ
ἐκκλησιασίου.

2) Πώς λέγεται ή φωτιά αὐτή ; (π.χ. φανός, ἀφανός κλπ.).....

β'. 1) Ποῖοι ἀνάπτουν τήν πυράν· παιδιά, ἡλικιωμένοι, ποῖος ἄλλος ;...

Παιδιά καί ἡλικιωμένοι...

2) Ποῖος ἢ ποῖοι συλλέγουν τὰ ξύλα, θάμνους κλπ. διὰ τήν πυράν.
Τὰ κλέπτουν ; "Αν ναί, ἀπό ποῖον μέρος ;

Ὅμοι οἱ χερεινοί συλλέγουν ξύλα.
Δέν πιά μένουν.

3) Πώς γίνεται ή συγκέντρωσις των. (Περιγράψατε λεπτομερῶς)

Κεῖνος φέρει ἀπό τό σπίτι του...

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

γ'. Ποῖαι αἱ συνήθειαι εἰς κάθε τόπον διὰ κάθε πυράν ;

1) Προσευχαί, διάφοροι ἐπικλήσεις, ξόρκια, ἄσματα, κρότοι, θόρυβος.
Καταγράψατε τὰ σχετικά κείμενα

2) Πηδήματα, χοροί γύρω ἀπό τήν πυράν. (Περιγραφή λεπτομερῆς)

Ποῖοι καί ποῖα πηδήματα...
καί χοροί...

- 3) Τί καίονται εἰς τὰς πυράς αὐτάς· (κάψιμον τροχοῦ ἀμάξης, λουλουδιῶν τοῦ Μάρτη, τοῦ στεφάνου τῆς Πρωτομαγιάς κλπ.)

- 4) Καίονται (ἢ ἐκαίοντο) ὁμοιώματα· π.χ. κατὰ τὸ Πάσχα ὁμοίωμα τοῦ 'Ιούδα· (περιγράψατε λεπτομερῶς)

Καίονται ὁμοιώματα.

- 5) Παραθέσατε λεπτομερῆ περιγραφὴν τοῦ ἔθιμου εἰς τὸν τόπον σας

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

Σελίς Ι, 'Ερώτημα 2

Αἱ ἀγροτικά περριοχαί πού προωρίζοντο διά σποράν ἀνῆκον ὡς ἰδιοκτησίαι εἰς τοὺς χωρικοὺς.

Ἡ ἐκκλησία τοῦ χωρίου εἶχε μόνον τό ὁροπέδιον Περιουναίικι τό ὁποῖον ἐδώρσαν οἱ κάτοικοι τοῦ Καλλικράτους καί οἱ κάτοικοι τοῦ γειτονικοῦ χωρίου Ἀσφάνδου διά νά σταματήσουν τίς φιλονικίες καί τίς διαμάχες.

Σελίς 2α, ἐρώτημα β' 1) Οἱ κάτοικοι ἡσυχολοῦντο παλαιά καί μέ τήν γεωργίαν καί μέ τήν κτηνοτροφίαν μόνον τώρα τά τελευταῖα ἔτη καί μάλιστα μετά τήν καταστροφήν τοῦ χωρίου ἀπό τοὺς Γερμανοὺς ἥτις ἔγινε τήν 8ην Ὀκτωβρίου 1943 λόγω τοῦ ὅτι ἐμειώθη ὁ πληθυσμός ἀσυχολοῦνται μόνον μέ τήν κτηνοτροφίαν.

Σελίς 2α ἐρώτημα γ' 1) Τοιφλικοῦχοι δέν ὑπῆρχον. Ὅλοι εἶχον ὁ ἕνας μέ τόν ἄλλον τά ἴδια χωράφια εἰς ἔκτασιν. Μόνον δύο τρεῖς καί σέ ὑποτιμωμένες ἐποχές ἐδιατηροῦσαν περισσότερα κτήματα.

Εἰς αὐτά εἰργάζοντο ἄτομα.

Σελίς 2α ἐρώτημα 4ον Οὗτοι προῦρχοντο ὡς ἐπὶ τό πλεῖστον ἀπό τό χωρίον. Εἰργάζοντο ὅμως καί ὡς ἐργάται ἄνδρες καί γυναῖκες ἀπό τά γειτονικά χωρία τῆς Ἐπαρχίας καί ἄλλων Ἐπαρχιῶν.

Οἱ περισσότεροι ἦσαν ἄνδρες.

Σελίς 6 ἐρώτημα 12ον Τό ζεαίμον εἰς τό ἄροτρον ἐγίνετο κατὰ τόν ἀκόλουθον τρόπον. Ἐδένοντο κατ' ἀρχάς τά ζῶα ἀπό τά κέρατα μέ τό ζέτι.

Ἐν συνεχείᾳ ἐπερνοῦσαν οἱ χωρικοί τόν ζυγόν. Κατόπιν ἔδεναν τίς ζεῦλες ἀπό τό κάτω μέρος. Μετά ἐπερνοῦσαν εἰς τήν μέσην τοῦ ζυγοῦ τά λοῦρα.

Ὑστερα ἐπερνοῦσαν τό σταβάρι τό ὁποῖον ἐκρατεῖτο ἐνωμένον μέ τά λοῦρα ἀπό τό κλειδί.

Σελίς 7 Ἐρώτημα 2ον Πρῶτα ἐπερνοῦσαν τόν κάσον εἰς τόν λαιμόν, ἔν συνεχείᾳ δέ τίς ἀλυσσίδες. Κατόπιν ἐτοποθετοῦσαν τά σαμαράκι. Οἱ ἀλυσσίδες δι' ἐνός γάντζου ἔπιανον τό τραβικτό καί τό τραβικτό κατόπιν ἐνώνετο μέ τό σταβάρι διά μίας σιδηρᾶς ράβδου ἣ ὁποία ἐκαλεῖτο κλειδί.

30 Νοεμβρίου

3

Ἡ Ἑκκλησία τιμᾷ καὶ ἐορτάζει τὴν μνήμην τοῦ Ἀγίου Ἀνδρέου.

Τὸ μικρὸν ὄρεινόν χωρίον Καλλικράτης Σφακιῶν πανηγυρίζει τὴν ἐορτήν.

Ἀπὸ τὸ πρῶτ' ὅλοι οἱ χωριανοὶ ἀδελφωμένοι καὶ ἐνωμένοι ἐτοιμάζονται νὰ γυρίσουν ἀπὸ σπίτι σὲ σπίτι τοῦ χωρίου γιὰ νὰ συνεχίσουν τὴν παράδοσιν καὶ διὰ νὰ διατηρήσουν τὸ ἔθιμον τοῦ τόπου.

Αἱ γυναῖκες τοῦ χωρίου ἀπὸ πολὺ πρῶτ' ἔχουν ἐτοιμασθῇ σύμφωνα μὲ τὸ ἔθιμον τοῦ τόπου.

Αἱ καμινάδες ἀπὸ πολὺ πρῶτ' ἀνεβάζουν τὸ θυμιάμα των πρὸς τὸν οὐρανὸν θέλοντας καὶ αὐτές μὲ τὸν ἰδικόν τον τρόπον νὰ προσφέρουν θυσίαν πρὸς τὸν Δημιουργόν.

Οἱ Χωριανοὶ ἤδη ἔχουν ἀρχίσει νὰ ἐπισκέπτονται τὰ σπίτια.

Ἡ πρώτη σπιτονοικοκυρὰ τρέχει εἰς τὴν ἐξώπορταν τοῦ σπιτιοῦ της διὰ νὰ τοὺς ὑποδεχθῇ. Φοράει μίαν καθαρὴν ἄσπρην ποδιάνπου ἔχει ὑφάνει εἰς τὸν ὀργαλειὸν της. Τὰ μαλλιά της σκεπάζονται μὲ ἓνα ὠραῖο μαντήλι.

Ἡ χαρὰ εἶναι ζωγραφισμένη εἰς τὸ πρόσωπόν της. Τὰ μάτια της λάμπουν ἀπὸ εὐχαρίστησιν διὰ τὴν τιμὴν πού της ἔκαναν οἱ χωριανοὶ νὰ ἐπισκεφθοῦν πρῶτα τὸ σπίτι της.

Ἡ συντροφιά πλησιάζει καὶ κατὰ τὸν ἐγκάρδιον χαιρετισμὸν καὶ τίς εὐχές της μπαίνει εἰς τὸ σπίτι.

Τὸ ὁμαρτίον λάμπει ἀπὸ καθαριότητα. Τὸ χωριτικὸν τοῦτο φαίνεται καθαρὰ εἰς τὸ ἐσωτερικόν τοῦ ὁμαρτίου.

Προσφέρει εἰς τὴν συντροφιά καθίσματα καὶ ἐτοιμάζεται διὰ τὸ σερβίρισμά της. Οἱ χωριανοὶ καθύπνου εἰς τὸν καναπέ, ὁ ὁποῖος ἔχει στρῆθῃ μὲ πολύχρωμες ὠραῖες Σφακιανὲς κοβέρτες, καὶ εἰς τὰ καθίσματα.

Τὰ μάτια τῶν χωριανῶν μέχρις οὗτο παρουσιάσῃ ἡ σπιτονοικοκυρὰ τὰ γλυκίσματα της, πίπτουν εἰς τὰς φωτογραφίας ἐκείνων πού ἐπολέμησαν καὶ ἔχυσαν τὸ αἷμα των διὰ νὰ κρατηθῇ ὁ τόπος ἐλεύθερος ἀπὸ τοὺς ἐπιδρομεῖς. Καὶ μὲ τὸ μάτι τῆς φαντασίας του καθ' ἓνας σὺν νὰ τοὺς βλέπῃ εἰς τὸν ἴδιον καναπέ καὶ εἰς τὰ ἴδια καθίσματα νὰ συζητοῦν μὲ ποτὸν τρόπον θά ἀμυνθοῦν εἰς τὴν ἐπιδρομὴν ἐκείνων πού ἐπροσπάθησαν νὰ ἀπομακρύνουν ἀπὸ τίς καρδιές τῶν Σφακιανῶν ἐκεῖνο πού συμβολίζει ἡ γαλανόλευκος Ἑλληνικὴ Σημαία.

Ἀλλὰ αὐτομάτως ἐξαφανίζονται ὅλα αὐτὰ διότι ἡ σπιτονοικοκυρὰ ἔχει κάνει τὴν ἐμφάνισίν της εἰς τὸ ὁμαρτίον.

Εἰς τὰ χέρια της κρατᾷ ἓνα μέγανον δίσκον ἀπὸ λουκουμάδες καὶ ἓνα δίσκον ἐπάνω εἰς τὸν ὁποῖον εὐρίσκονται κοῦπες ἀπὸ κόκκινον δυνατὸ κρασί.

Τὸ σερβίρισμα ἀρχίζει καὶ οἱ χωριανοὶ ἀπλώνουν τὰ χέρια τους

για νά πειρουνίσουν τόν ζεστό λουκουμά, ὁ ὁποῖος ἔχει περεχυθῇ ἀπό ἄγνo καί θρεπτικό μέλι τοῦ τόπου.

Οἱ χωριανοὶ εὖχονται καί ἡ μία κούπα ἀδειάζει μετὰ τήν ἄλλην.

Τό ταίμπημα τῶν λουκουμάδων συνεχίζεται καί τόν ἄδειον δίσκον διαδέχεται ἄλλος μέ λουκουμάδες πού ἔχουν γίνηι ἀπό ἀλεύρι τοῦ τόπου.

Ἡ ὥρα ὅμως περνάει καί οἱ χωριανοὶ βιάζονται νά περάσουν ἀπ' ὅλα τὰ σπίτια γιά νά δοκιμάσουν τούς λουκουμάδες ὅλων τῶν γυναικῶν πού ἐτοιμάσαν γιά νά μή τρυπήσῃ τό τηγάνι τοῦ σπιτιοῦ.

Ἡ συντροφιά σηκώνεται καί μετὰ ἀπό τίς εὐχές ἐτοιμάζεται νά πάῃ στοῦ διπλανοῦ σπίτι ὅπου καί ἐκεῖ, τούς περιμένει ἄλλη σπιτονοικοκυρά, ἄλλες κούπες μέ κρασί καί ἄλλοι λουκουμάδες πού ἔγιναν διὰ νά διατηρηθῇ τό ἔθιμον τοῦ τόπου.

Ὁ φθινοπωρινὸς ἀέρας φυσάει μέ μανία. Ἡ βροχὴ λίπτει ραγδαίως.

Οἱ δρόμοι τοῦ χωριοῦ γίνονται κανάλια.

Τά νερά τῆς βροχῆς μαζεύνονται στόν χεῖμαρρον τοῦ χωριοῦ καί αὐτός τὰ διώχνει πρὸς τήν θάλασσαν ἀφοῦ τὰ περάσῃ ἀπό τό στενόν καί ἀγριον ἀλλά ἐπιβλητικόν φαράγγι τοῦ Καλλικράτους. Πού εἰς τό δύσκολον καί πολὺωρον πέρασμά του, μᾶς ἀποκαλύπτει ὅλο τό φυσικόν του μεγαλεῖον.

Τό κρῦο εἶναι δυνάστης τοῦ τόπου σήμερα.

Τὰ ῥῖα ἔχουν κρυφθῇ στίς σπηλιές ταν.

Οἱ χωριανοὶ ὅμως δεμένοι μετ' αὐτὴν παράδοση καί μετ' ὅσον τοῦ τόπου, ἀφηγοῦν ὅλα αὐτά καί ρίχνονται μέσα στοὺς δρόμους καί στὰ σπίτια τοῦ χωριοῦ.

Τό βράδυ μαζεύνονται εἰς ἓνα σπίτι γιά νά γλεντίσουν μέχρι τὰ ξιμερώματα. Καθισμένοι ὅλοι στήν γωνία τοῦ σπιτιοῦ στοῦ τζάκι τό ὁποῖον ἀποτελεῖ ἰδιαίτερον χῶρον πυρῶνονται ἀπό τίς φλόγες πού σάν πύρινες γλῶσσες γλύφουν τὰ ξερά ξύλα.

Ἡ σπιτονοικοκυρά φροντίζει μέ κάθε τρόπον νά περιποιηθῇ καλύτερα τούς χωριανούς μιά καί ἔτυχε ὁ κληρὸς νά κλεισθῇ εἰς τό σπίτι τῆς τό ἔθιμον τῆς ἡμέρας.

Οἱ λουκουμάδες πού εἶχεν ἐτοιμάσῃ ἔχουν τελειώσει.

Ἡ συντροφιά ζητάει, καί ἐκεῖνη δημιουργεῖ νέο ζυμαρί.

Βάζει εἰς τό βαθύ καί μεγάλο τηγάνι τῆς Σφακιανῆς λάδι καί τό τοποθετεῖ εἰς τό τζάκι.

Κατόπιν ρίχνει εἰς τό βραστό λάδι λίγο ζυμαρί, καί τοῦτο μέ τό βραστό λάδι, γίνεταί αὐτό πού ἐπὶ τόσα χρόνια ἔθρεφε καί ἔδωσε ζωήν, δύναμιν, καί θάρρος εἰς τούς Σφακιανοὺς.

Αυτό που επί τόσα χρόνια τούς ἐκράτησε ἐλευθέρους ἐπὶ τὰ ἀπόκριμνα βουνά τῆς Ἐπαρχίας μακριὰ ἀπὸ τὴν βίαν καὶ τὸν ζυγὸν τῶν ἐκάστοτε ἐπιδρομέων, οἵτινες ὑπέτασσον τὴν Κρήτην ἐπὶ αἰῶνες (Σαρακηνοί, Ἑνετοί, Τοῦρκοι κ.λ.π.)

Τὸ φῆσιμο τῶν λουκουμάδων συνεχίζεται. Τὰ γλέντι κρατάει πολλή ὥρα.

Οἱ νέοι τραγουδοῦν. Οἱ γέροντες κοντὰ στὴν φωτιά ἀρχίζουν τίς ἱστορίες. Ἡ μία ἀναμνησις διαδέχεται τὴν ἄλλην. Πρῶτα ὁμιλοῦν γιὰ τοὺς ἀγῶνες καὶ τίς θυσίες πού ἔκαναν αὐτοὶ καὶ οἱ χωριανοὶ πού ἔπεσαν ὑπὲρ πίστεως καὶ πατρίδος.

Ὅλοι γλεντοῦν οἱ νέοι μὲ τὰ τραγοῦδια, οἱ γέροντες μὲ τίς ἱστορίες καὶ ἡ σπιτονοικοκυρά μὲ τίς ἄλλες γυναῖκες μὲ τὸ νά σερβίρουν στοὺς ἄνδρες.

Κάποια στιγμή ὁ γέρος Μανωλάκης σηκώνει τὸ γέρο κυπαρισσένιο κορμί του. Ὅλοι σταματοῦν τὴν συζήτησίν των καὶ ἐκεῖνος μὲ φωνὴν βροντάδην ἀρχίζει νά ἐπαινῇ τὴν σπιτονοικοκυρά διὰ τὴν καλὴν ἐτοιμασίαν της. Νά περισσότερο τὴν ἐπαινεῖ γιὰ τὸ νόστιμο ζυμαρί πού ἔπλασε.

Ἡ κυρά Γιώργαινα ἡ γυναῖκα τοῦ σπιτιοῦ τὸν εὐχαριστεῖ καὶ τοῦ λέγει ὅτι τὸ νόστιμο ζυμαρί δὲν ἀεῖλεται εἰς τὴν τέχνην της, ἀλλὰ εἰς τὸ Καλλικρατιανὸν ἀεῖρι πού ἐχρησιμοποίησε γιὰ νά τὸ ἐτοιμάσῃ.

Ὁ γέρος Μανωλάκης κάθισε στὸ καθεῖμα τοῦ. Σιωπὴ βασίλευει ἐπὶ παρέα τῶν γερόντων, γιὰ λίγα λεπτά. Δὲν ἀκούγεται τίποτε μόνο τὰ ξύλα πού καίγονται μέσα στὶς πύρινες γλῶσσες.

Ὅλοι κοιτάζουν τὴν φωτιά. Ὁ νοῦς των τρέχει στὰ περασμένα. Πολλὰ χρόνια πίσω ὅταν οἱ ἴδιοι καὶ ἄλλοι πολλοὶ σάν νέοι ἐζευγάριζαν, καὶ ἀλώνιζαν τὸν καρπὸν.

Ἐνθυμοῦντο τὰ γλέντια τῆς σποράς, τοῦ θερισμοῦ καὶ τοῦ ἀλωνίσματος καὶ τὰ μάτια των δακρύζουν. Περνοῦν ὅλες αὐτές οἱ ἀναμνήσεις σάν κινηματογραφικὴ ταινία στὴν ὁθόνη τοῦ τζακιοῦ καὶ μετὰ ἐξαφανίζονται μέσα στὴν καμινάδα γιὰ νά γίνουν καπνός. Τὴν σιωπὴ διακόπτει ἡ γεμάτη παράπονο φωνὴ τοῦ Γέρου Μανωλάκη. Πού εἶναι τὰ χρόνια ἐκεῖνα καὶ οἱ καιροί, καὶ τὰ μάτια τοῦ Γέρου γυαλίζουν ἀπὸ τὰ δάκρυα.

Πού εἶναι οἱ καιροὶ ὅταν τὸ χωρίον ἐδιατρουῖσε 80-90 ζευγάρια.

Πού εἶναι τὰ χρόνια, πού ὅλα τὰ σπύτια ἦταν γεμάτα καρπὸ τοῦ τόπου καὶ τώρα ἤλθαμε στὸ σημεῖο νά ἀγοράζουμε ἀπὸ τὰ Χανιά καὶ τὸ Ρέθυμνον τσουβάλι, καὶ τσουβάλι τὸ ἀλεῦρι.

Οἱ νέοι ἔχουν σταματήσει τὸ τραγοῦδι καὶ ἀκούνε τὰ λόγια τοῦ Γέρου Μανωλάκη. Πλησιάζουν κοντὰ καὶ ζητοῦν νά μάθουν κάτι γιὰ τὴν σποράν, θερισμόν, καὶ ἀλωνισμόν τοῦ καρποῦ εἰς τὸ χωρίον.

Νά ἀκούσουν καὶ νά μάθουν τὰ ἐργαλεῖα τὰ ὅποια ἐχρησιμοποιοῦ-

σαν παλαιότερον ὥς καί τὰ συνδεδεμένα πρὸς αὐτὰ ἔθιμα τοῦ τόπου.

Ἡουχία βασιλεύει παντοῦ. Ὁ Γέρο Μανωλάκης ἀρχίζει τὴν διήγησιν μέ φωνὴν πού τρέμει ἀπὸ συγκίνησιν. Ὅλοι παρακολουθοῦν μέ ἀγωνίαν τὰ χεῖλη τοῦ Γέρο Μανωλάκη πού ἀνοιγοκλείνουν ἀργά-ἀργά.

Ἐλάχιστα χωράφια τοῦ ὄροπέδιου εἰς τὸ ὁποῖον εὐρίσκεται τὸ χωρίον λέγει, ἐσπέρνοντο καί τοῦτο διότι ἦτο κατάφυτον ἀπὸ ἀμπέλια.

Ὅλα τὰ ἄλλα ὄροπέδια τὰ ὁποῖα ἀνήκουν εἰς τὸ χωρίον ἐσπέρνοντο. Οἱ Μανιτόλακκοι, ὁ Φοραδόλακκος, οἱ Σάκκοι, ὁ Λάμπρονας, ὁ Ἀχλαδόλακκος, ὁ Μακρύλαγγος, τὸ Ξεροκάμπι, ἡ Βρασιτιά, ὁ μικρὸς καί ὁ γέρος Φτερέ, ἡ Κάτω Στέρνη, ὁ Φάκουλας καί τὸ Περιουνάκι.

Ἀπ' ὅλα τὰ μικρὰ ὄροπέδια εὐρύτερον ἦτο τὸ ὄροπέδιον Μανιτόλακκοι, Σάκκοι, Φοραδόλακκος, Ξεροκάμπι καί Περιουνάκι.

Πολλές φορές δέ τὸ μάλαμα πού ἐβγάσαμε ἀπὸ τὰ ὄροπέδια αὐτὰ ἦτο μισό καί μισό, καρπὸς καί ἄχυρα στο βάρος.

Ὅλα αὐτὰ τὰ μικρὰ ὄροπέδια ἐσπέρνοντο πολλὰ χρόνια πρὶν τοῦ 1920 ἕως τοῦ 1943.

Οἱ δέ μαδάρες καί ὅλα τὰ ἄγωνα μέρη ἔμενον διὰ βοσκὴν τῶν ποιμνίων. Αἱ περιοχαὶ πού προϋρίζοντο διὰ σποράν ἦτο χωρισταὶ ἀπὸ τίς περιοχές πού προϋρίζοντο διὰ βοσκὴν ποιμνίων. Ὅλοι αἱ περιοχαὶ ἀνήκον εἰς τοὺς χωριανοὺς.

Ἡ Κοινότης, εἶχε εἰς τὴν ἐξουσίαν της μόνον τίς βομνοπλεγίες (μαδάρες) αἱ ὁποῖαι προϋρίζοντο διὰ βοσκὴν ποιμνίων, ποτὶ καὶ δέν ἔχον καί τοῦτο διότι οὐδέποτε ἦσαν ὡς κατακτηταὶ εἰς τὰ μέρη μας.

Ἡ Ἐκκλησία τοῦ χωρίου εἶχε μόνον τὸν λάκκον Περιουνάκι, τὸν ὁποῖον ἐδώρσαν οἱ κάτοικοι τοῦ Καλλικράτη καί οἱ κάτοικοι τοῦ γετονικοῦ χωρίου Ἀσφένδου γιὰ νά σταματήσουν τίς φιλονικίες καί τίς διαμάχες. Τὸν καίρὸν δέ τῆς διαμάχης τῶν κατοίκων τῶν δύο χωρίων οἱ κάτοικοι τοῦ Ἀσφένδου εὐνύταζαν τὸ ἀκόλουθον δίστιχον μέ τὸ ὁποῖον ἐτόνιζαν ὅτι τοῦτο ἀνήκει εἰς αὐτοὺς. "Ψηλὴ Περιουνούλα μου πού εἶσαι βουνό καί στέκεις ὅλος ὁ κόσμος θά τὸ πῇ τῶν Ἀσφένδιωτων στέκεις.

Οἱ περισσότεροι γονεῖς ἐδιατηροῦσαν τὴν περιουσίαν των συγκεντρωμένην καί μετὰ τὸν γάμον τῶν τέκνων των διανεμομένης ὑπ' αὐτῶν μετὰ τὸν θάνατόν των. Οἱ κάτοικοι ἡσχολοῦντο τότε καί μέ τὴν γεωργίαν καί μέ τὴν κτηνοτροφίαν μόνον τώρα τὰ τελευταῖα ἔτη καί μάλιστα μετὰ τὴν καταστροφὴν τοῦ χωρίου ἀπὸ τοὺς Γερμανοὺς ἥτις ἔγινε τὴν 8ην Ὀκτωβρίου 1943 λόγῳ τοῦ ὅτι ἐσκότωσαν 40 ἄνδρες καί ἐρhmώθη τὸ χωρίον οἱ ἄνθρωποι ἀσχολοῦνται μόνον μέ τὴν κτηνοτροφίαν.

Οἱ τεχνῖται (κτιῖσται, τσαγκάρηδες) ἡσχολοῦντο ἐν παρέργῳ καί μέ τὴν γεωργίαν.

Τσιφλικοῦχοι δέν ὑπῆρχον. Ὅλοι εἶχον ὁ ἓνας μέ τὸν ἄλλον τὰ ἔ-

δια χωράφια εἰς ἔκτασιν. Μόνον δύο τρεῖς καί σέ ὀρισμένες ἐποχές ἐ-
διατηροῦσαν περισσότερα χωράφια εἰς ἔκτασιν ὅπως ἦσαν ὁ Παπα-Γιάννης
καί οἱ Κιατίπιδες.

Εἰς τὰ κτήματα τούτων καί εἰς τό κτήμα τῆς 'Εκκλησίας ἠργάζον-
το ἄτομα ὡς σημισιατόροι καί εἰς ἐλάχιστες περιπτώσεις ὡς ἐργάται.

Οἱ δέ ἐργάται τίς περισσότερες φορές ἐλάμβανον τό ἡμερομίσθι-
όν των, εἰς εἶδος (σιτάρι, κριθάρι, ἄχυρα). Οἱ ἐργάται ἐδούλευον ἐποχι-
ακῶς ἦτοι κατὰ τήν σποράν θέρος καί ἀλώνισμα. Οὗτοι προῆρχοντο ὡς ἐ-
πί τό πλεῖστον ἀπό τό χωρίον. Ἐργάζοντο ὅμως καί ὡς ἐργάται ἄνδρες
καί γυναῖκες ἀπό τὰ γειτονικά χωριά τῆς 'Επαρχίας καί ἄλλαν 'Επαρ-
χιῶν. Οἱ περισσότεροι ἦσαν ἄνδρες, μόνον τήν περίοδον τοῦ θερισμοῦ ἐ-
χρησιμοποιοῦσαμε γυναῖκες καί μάλιστα κορίτσια, τὰ ὅποια ὅπως σᾶς ἀ-
νέφερα προῆρχοντο ἀπό τὰ γειτονικά χωριά καί ἰδίως ἀπό τήν 'Ασπ-Γω-
νιάν 'Αποκοράνου, Μυριοκέφαλα Ρεθύμνης καί Σελιά. Τίς περισσότερες φο-
ρές ἡ ἀμοιβή των ἦτο εἰς εἶδος. Λίγοι ἦσαν ἐκεῖνοι πού ἐχρησιμοποιοῦ-
σαν δούλους καί δοῦλες. οὗτοι δέ προῆρχοντο ἀπό τὰ γειτονικά χωριά
τῆς 'Επαρχίας καί τοῦ Νομοῦ Ρεθύμνης.

Οἱ νέοι καί αἱ νέαι τοῦ τόπου μας οὐδέποτε ἐπῆγαιναν δι' ἀνεύ-
ρεσιν ἐργασίας εἰς ἄλλα μέρη. Μόνον τό 1944 οἱ κάτοικοι ἀφ' ὅτου ἐστα-
μάτησαν τήν γεωργίαν λόγῳ τῆς καταστροφῆς τοῦ χωρίου ἀπό τοὺς Γερμα-
νοὺς ἤρχισαν νά ἐκμετελλοῦνται τὰ κτήματα δέν ἐκμεταλλοῦντο ἀπό τοὺς χω-
ριανούς. ὡς λιπασμα τὰ κτήματα ἐδέχοντο μόνον τήν ζωϊκὴν κοπρὸν τῶν
βοῶν, αἰγοπροβάτων κ.λ.π. ἅτινα ἔμεναν ἐλεύθερα εἰς αὐτὰ μετὰ τό θέρι-
σμα τῶν δημητριακῶν, καί οὐδέποτε ἐξέμελλον ἀ τῆς καλαμιᾶς λόγῳ τοῦ
ὅτι αὕτη προωρίζετο ὡς τροφήν τῶν ζῶων. Ἀλλά τὰ χωράφια μας δέν εἶ-
χον ἀνάγκην διότι ἦσαν γόνιμα καί αἱ ἐσοδεῖαι ἦσαν κάθε χρόνον πλού-
σιαι. Οὐδέποτε ἔγινε χρῆσις χημικῶν λιπασμάτων εἰς τόν τόπον μας.

Τό σιδηροῦν ἄροτρον ἐχρησιμοποιήθη εἰς τόν τόπον μας μετὰ τό ἔ-
τος 1944. Γεωργικαὶ μηχαναὶ δέν ἐχρησιμοποιήθησαν ποτέ, λόγῳ τοῦ ὅτι
ἡλατῶθη εἰς τό ἐλάχιστον ἡ καλλιέργεια τῶν δημητριακῶν μέχρι σημεί-
ου σήμερον νά σπέρνουν δύο τρεῖς ἀπό τοὺς χωριανούς. Περισσότερον ὁ-
μως δέν ἔρχονται γεωργικαὶ μηχαναὶ λόγῳ ἐλλείψεως συγκοινωνίας.

Τὰ σιδηρὰ ἄροτρα τὰ ὅποια ἐχρησιμοποιήθησαν μετὰ τό ἔτος 1944 εἰς
τόν τόπον μας, καί χρησιμοποιοῦνται καί σήμερον ἀκόμη, ἐλάχιστα εἶναι
μονόπτερα καί δίπτερα. Ὁ καθένας ἔχει καί ἓνα τύπον ἄρότρου τόν ὁ-
ποῖον ἐχρησιμοποιοῦσε εἰς ὅλα τὰ κτήματά του.

Ἡ προμήθεια τούτων ἐγίνετο ἀπό τὰ Χανιά, Ρέθυμνον καί ἀπό τήν
'Αργυρούπολιν Ρεθύμνης. Τό ἄροτρον δέ ἀποτελεῖτο ἀπό τήν χειρολαβήν
τό ποδάρι, τό γυνί, τὰ πτερά, τήν Σπάθαν καί τό Σταβάρι.

Αὐτά λέγει ὁ Γέρο Μανωλάκης γιὰ τὰ σιδηρὰ ἄροτρα καί κάποιος
νέος, ὁ Μανοῦσος τοῦ Γέρο Σήφη ἓνα νέον ἀμούστακον παλληκάρι ἐζήτησε

νά τούς πῃ ὅτι γνωρίζει γιά τό παλαιόν ξύλινον ἄροτρον. Ὁ Γέρος ἐπῆρε βαθεῖα ἀνάσα καί ἄρχισε νά ἐξιστορῇ τό παλαιόν ξύλινον ἄροτρον. Τό ξύλινον ἄροτρον παιδί μου, λέγει ὁ Γέρο Μανωλάκης ἐχρησιμοποιεῖτο εἰς τόν τόπον μας πρὶν ἀπὸ πολλά χρόνια μέχρι τοῦ 1944. Τό ξύλινον ἄροτρον τό κατασκευάσε καθ' ἕνας μόνος του ἀπὸ γερὰ ξύλα δένδρων πού υπάρχουν ἀφθονα εἰς τόν τόπον μας. Ἐάν δέ κάποιος ἀπὸ τούς χωριανούς δέν ἤμπορουσε νά τό κατασκευάσῃ τοῦ τό κατασκεύαζε εἴτε ὁ συγγενής του εἴτε ὁ φίλος του, εἴτε ὁ γείτονάς του, ἄνευ ἀμοιβῆς. Ἐῖμεθα τότε ὅλοι, ὅπως καί σήμερον ἐνωμένοι καί ἀδελφωμένοι, ἐβοηθοῦσε ὁ ἕνας τόν ἄλλον εἰς ὅλες τίς δουλιές.

Τό ξύλινον ἄροτρον ἦτο ἕνας τύπος. Τοῦτο ἀποτελεῖτο ἀπὸ τήν χειρολαβήν, τό ποδάρι τήν σφήναν, τήν σπάθην, τό σταβάρι, τό κλειδί, τά παρούθια καί τό ὄνι.

Τό ὄνι τοῦ ξυλίνου ἄρότρου ἦτο μιᾶς μορφῆς διὰ τήν ἀροτρίασιν ὅλων τῶν εἰδῶν τῶν χωραφῶν δηλαδή, τῶν χωματερῶν (λιμβάδια κῆποι) καί τῶν πετρωδῶν. Ἡ σπάθη τοῦ ἄρότρου ἦτο κατασκευασμένη ἐκ ξύλου καί ἦτο πλακωτή. Τό μήκος της ἦτο 40 ἐκατ. καί τό πλάτος της 7-8 ἐκ.

Τᾶ ἐργαλεῖα τά ὅποια ἐχρησιμοποιοῦντο διὰ τήν κατασκευήν καί τήν ἐπιδιόρθωσιν τοῦ ἄρότρου ἦσαν τό σπαρῖνι, τό πριόνι, τό ἀρίδι, τό ἄρνάρι καί τό ξυλοφάτι. Διὰ τό ζευγάρισμα τῶν χωριφῶν ἐχρησιμοποιοῦντο ὅλες κατὰ τὰ παλαιὰ ἔτη καί ἡμῖνον τᾶ τελευταῖα, ἀπὸ τό ζευγάρισμα παλαιὰ ἐχρησιμοποιοῦντο ταυτοχρόνως δύο ζῶα μαζί.

Διὰ τό ζευγάρισμα μέ δύο ζῶα ἦτο ἀναγκαῖος ὁ ζυγός.

Μετά τό 1944 τό ὄργωμα ἐγίνετο δι' ἑνὸς μόνον ζώου. Τό ζέφιμον εἰς τό ἄροτρον ἐγίνετο κατὰ τόν ἀκόλουθον τρόπον. Ἐδέναμε κατ' ἀρχάς τὰ ζῶα ἀπὸ τὰ κέρατα. Κατόπιν ἐδέναμε τίς ζεῦλες ἀπὸ τό κάτω μέρος. Μετά ἐπερνούσαμε εἰς τήν μέσην τοῦ ζυγοῦ λοῦρα, ὕστερα ἐπερνούσαμε τό σταβάρι τό ὅποτον ἐκρατεῖτο ἐνωμένον μέ τὰ λοῦρα ἀπὸ τό κλειδί.

Αὐτά λοιπόν λέγει ὁ Γέρο Μανωλάκης διὰ τό ζέφιμον τῶν ζώων, καί ὁ Γιῶργος ἕνα νέο παιδί ζητάει νά μάθῃ πῶς ἐγίνετο ἡ ἀροτρίασις. Ὁ Γέρος πῆρε ἀνάσα καί ἄρχισε νά λέγῃ. Ὁ καθ' ἕνας παιδιά μου ὤργωνε τό κτήμα του. Ποτέδέν ὤργωσε γυναῖκα, πάντοτε ἄνδρας. Τῶν δέ τοιφλικούχων τίς περισσότερες φορές τὰ ὤργωναν οἱ ἐργάται ἢ οἱ ὑπηρέται των. Τό ζέφιμον εἰς τό σιδηροῦν ἄροτρον ἐγίνετο μέ τόν ἀκόλουθον τρόπον. Πρῶτα ἐπερνούσαμε τόν κάσον εἰς τόν λαιμόν, ἐν συνεχείᾳ δέ τίς ἀλυσίδες. Κατόπιν ἐτοποθετούσαμε τό σαμαράκι. Οἱ ἀλυσίδες δι' ἑνὸς γάντζου ἔπιανον τό τραβικτό καί τό τραβικτό κατόπιν ἐνώνετο μέ τό σταβάρι μέ μίαν σιδηράν ράβδον ἡ ὁποία ἐκαλεῖτο κλειδί. Ὁ ζευγᾶς κατηνύθουνε τὰ ζευγμένα ζῶα κατὰ τό ὄργωμα μέ σχοινί τοῦ ὁποίου τὰ ἄκρα εἶχον δεθῇ εἰς τὰ κέρατα ζώων. Τό χωράφι ὤργωνε-

το μέ ανοιγομένης αὐλακας κατ'εὐθείαν γραμμὴν μέ τό δίπτερον ἄρο-
τρον καί περιφερειακῶς ἐάν τό ἄροτρον ἦτο μονόπτερον. Πολλά κίς δέ
ἐγίνετο λοξῶς. Ἡ σπορά καί τό ὄργωμα τοῦ ἀγροῦ ἐγίνετο μέ σπορές.
Ἡ δέ σπορά ἐχωρίζετο μέ αὐλακιάν. Εἰς τό χωρίον μας ἐγίνετο ἡ συ-
νήθεια ἡ σπορά τοῦ σίτου κί ἄλλων Δημητριακῶν πολλάκις νά γίνεται
μέ σκαπάνην εἰς ἐδάφη ἅτινα δέν ἤμποροῦσε νά μῆν τό ζευγάρι καί εἰς
ἐδάφη εἰς τά ὅποια δέν κάρφωνε τό ἄροτρον βαθαί λόγῳ τῶν χαλικιῶν
πού ὑπῆρχαν εἰς αὐτά. Ἡ διάνοιξις τῶν αὐλάκων ἐγίνετο μέ τό ὄνι
καθέτως καί πλαγίως καί βαθιά αὕτη δέ ἐξηρτᾶτο ἀπό τό χωράφι.

Πολλές φορές ἐκάνανε πρό τῆς σπορᾶς ἀροτριάσεις ἢ ὀργώματα, ἰ-
δίως δέ τά πρωτοβρόχια. Τό πρῶτον ὄργωμα ἐλέγετο καλλουριά καί ἐγί-
νετο τόν Ὀκτώβριον. Τό δεύτερον ὄργωμα ἐγίνετο κατὰ τήν σποράν καί
μετά τό διβόλιον τό ὅποτον ἐγίνετο μέ σκαλίδες καί ἀργότερον μέ
τόν βολόουρον.

Κηπευτικά δέν ἐφυτεύαμε ἐλάχιστα μόνον, εἰς τόν κῆπον τοῦ σπι-
τιοῦ. Τά πλεῖστα τῶν χωραφιῶν ἐσπέρνοντο κατ' ἔτος. Ἐλάχιστα τά πιό
ἄγωνα ἔμεναν εἰς ἀγρανάπαισιν ἔν μόνον ἔτος.

Διά κάθε εἶδος καλλιέργειας ἐγίνοντο δύο ὀργώματα ἔν κατὰ τά
πρωτοβρόχια καί ἔν κατὰ τήν σποράν.

Κατά τήν σποράν ἐχρησιμοποιοῦσαμεν τό σποροσάβυλον μέσα εἰς
τό ὅποιον ἐτοποθετοῦσαμε τόν σπόρον καί ἐπ' αὐτοῦ ῥυπανομάκας, ὅτι
σκορπίζετο εἰς τό ἔδαφος. Τοῦτο τό ῥυπαρόν εἰς τόν ἀργαλειόν αἱ γυ-
ναῖκες τοῦ χωριοῦ. Πολλά δέ ἐξ αὐτῶν εἶχον παραστάσεις γεωργικῆς φυ-
σεως. Τό γεωργικόν ἐργαλεῖον τό ὅποτον ἐχρησιμοποιοῦσαμε διά νά κα-
θαρίζωμε τό ποδάρι, τά φτερά καί τό ὄνι κατὰ τό ὄργωμα ἀπό τό χῶμα
ἢ τά χόρτα, ριζίδια τά ὅποια ἐκολλοῦντο εἰς αὐτά ἦτο μία ἄλλειφοει-
δής σιδηρά ράβδος ἡ ὅποια εἶχεν τοποθετηθῇ εἰς τό ἄκρον τοῦ βουκέν-
τρου. Μετά τό ὄργωμα ἐγίνετο τό διβόλιον. Ἡ σκαφή μερῶν τοῦ ἀγροῦ
πού δέν εἶχεν ὀργωθῇ ἐγίνετο μέ σκαλίδα. Τό ἐργαλεῖον πού ἐχρησμο-
ποιοῦσαμε διά τό σκάψιμο καί τό σκάλισμα τοῦ ἀγροῦ ἢ τοῦ κῆπου ἦτο
ἡ σκαλίδα. Τόν ζευγολάτην εἰς τό ὄργωμα τόν ἐβοηθοῦσε ἕνας ἐργάτης
ὁ ὅποτος ἐλέγετο βωλοκόπος ὅστις ἐπῆγαινε κοντά του.

Σέ ἀρκετά χωράφια τοῦ ὀροπεδίου μας ἐκαλλιεργοῦσαμε κατ' ἔτος
ὄσπρια (κουκιά, ρεβίθια κ.λ.π.)

Σέ ἀρκετά ἐπίσης χωράφια ἐβάζαμε ρόβη διά τά ζῶα. Ἡ καλλιέργεια
δέ τῶν γεωμήλων ἦτο περιωρισμένη ἐλάχιστες ποσότητες ἐβάζαμε εἰς
τούς κῆπους τῶν σπιτιῶν εἰς αὐλάκια.

Ἀρχές Ἰουνίου ἀρχίζε ὁ θερισμός τῶν Δημητριακῶν.

Διά τόν θερισμόν τῶν Δημητριακῶν ἐχρησιμοποιοῦσαμε τό δρεπάνι τό

ὁποῖον ἦτο δύο εἰδῶν.

Μέ τά δρεπάνια ἐθερίζαμε καί τά ἐλάχιστα χόρτα τά ὅποια ἦτο τροφή διὰ τά ζῶα.

Ἡ λεπὺς τοῦ δρεπανιοῦ εἰς ἄλλα ἦτο ὁμαλή καί εἰς ἄλλα ὀδοντωτή.

Ἡ χειρολαβὴ δέ τοῦ δρεπανιοῦ ἦτο κατεσκευασμένη ἀπὸ ξύλου.

Οἱ σιδηρουργοὶ τῶν Χανίων καί Ρεθύμνου κατεσκεύαζον τά δρεπάνια. Πολλὰκις ἐθερίζαμε τά στάχυα καί μέ τά χέρια λόγῳ τοῦ ὅτι δέν τά ἔπιανε τό δρεπάνι. Ἐπίσης μέ τά χέρια ἐθερίζαμε καί τά ὀσπρια. Τά δημητριακά μας ἦτο χαμηλά εἰς ὕψος. Τό ἀνώτερον ὕψος των ἦτο 50-60 ἑκατοστά τοῦ μέτρου.

Οἱ στάχυες πού ἔμεναν εἰς τό χωράφι μαζί μέ τήν ρίζαν μετά τόν θερισμόν ἐλέγοντο καλαμιὰ.

Οἱ ἴδιοι οἱ θερισταὶ ἐτοποθετοῦσαν τά στάχυα ἐπὶ τοῦ ἐδάφους.

Οἱ χεριεὺς ἐτοποθετοῦντο πολλές ὁμοῦ ἐπὶ τοῦ ἐδάφους, αἱ δέ κεφαλαὶ τῶν σταχύων διεσταυρώνοντο. Αἱ τοποθετούμεναι δέ πολλαὶ ὁμοῦ ἐλέγοντο ἀγκαλιές.

Ἐθερίζον δέ τά σπαρτά καὶ ἄνδρες καί γυναῖκες. Πολλές χρονιές δέ ἤρχοντο γυναῖκες ὡς θερισταὶ ἀπὸ τά γειτονικά χωριά.

Οἱ θερισταὶ καί αἱ θεριστρίδες ἡμείνοντο καί μέ ἡμερομίσθιον καί κατ' ἐπιμοχλήν. Ἡ δέ ἀμοιβή των ἦτο εἰς περιουσιώτερες πόλεις εἰσείδος καί σὶ ἐλάχιστες περιπτώσεις εἰς χρῆμα. Ἐργάζοντο δέ μετά παροχῆς φαγητοῦ.

Αἱ γυναῖκες δέν ἔφερον τίποτε εἰς τὰς χεῖρας των πρὸς προφύλαξιν, ἰδίᾳ τῆς ἀριστερᾶς, κατὰ τόν θερισμόν. Ἐδίναμε δέ μεγάλην προσοχήν ὡς πρὸς τήν ἡμέραν τῆς ἐβδομάδος ἣ τοῦ μηνός καθ' ἣν ἔπρεπε νά ἀρχίσμεν τόν θερισμόν.

Κατὰ τόν θερισμόν ἐλέγοντο πολλά τραγούδια ἀπὸ τοὺς θεριστάς. Τὴν τελευταίαν ἡμέραν τοῦ θερισμοῦ καθ' ἑνας ἔπαρνε τοὺς ἐργάτας του καί τοὺς φίλους του ἐπήγαινε εἰς τό σπῖτι του καί ἐκεῖ τοὺς ἔκανε γλέντι γιὰ τό ἀποθέρισμα.

Τό δεμάτιασμα τῶν θερισμένων σταχύων ἐγένετο τὴν ἴδιαν ἡμέραν ἀμέσως μετά τόν θερισμόν των τό ἐσπῆρας τῆς ἰδίᾳς ἡμέρας.

Τό δεμάτιασμα ἐγένετο καί ἀπὸ τό ἀφεντικὸ καί ἀπὸ τοὺς ἐργάτας. Οἱ ἀγκαλιεὺς διεσταυρώνοντο εἰς τό δεμάτιασμα. Τὰ δεμάτια ἐδένοντο ἀπὸ ἓν χόρτον τό ὁποῖον ἐλέγετο ἀποκλάστους ἢ ἀπὸ βέργες Πριναργιῶν ἢ μέ τά μεγάλα στάχυα.

Τὰ συγκεντρῶναμε μετά εἰς τόν ἀγρόν ἀνά τέσσαρα-τέσσαρα. Γεώμηλα δέν ἐφυτεύαμε εἰς τοὺς ἀγρούς μόνον ἐλάχιστα εἰς τοὺς κήπους τῶν ὁποίων ἡ ἐξαγωγή ἐγένετο μέ τήν σκαλίδα. Σανοὺς διὰ τά

ζῶα δέν ἐβάζαμε.

Καθ' ἓνας εἶχε τὸ ἁλῶνι του καὶ ἐκεῖ μέ τὰ ζῶα του ἁλῶνιζε τὰ στάχυα του. Συγκεντρώνοντο ὅλα τὰ δεμάτια εἰς τὸ ἁλῶνι καὶ μετὰ ἄρχιζε τὸ ἁλῶνισμα τούτων.

Ὁ χῶρος ὅπου ἐτοποθετούσαμε τὰ δεμάτια ἐλέγετο θεμωνιά. Ἡ τοποθέτησις τῶν ἐγίνετο μετὰ προσοχῆς εἰς σωρόν.

Ἐπῆρχον ἀνέκαθεν εἰς τὸν τόπον μας ἁλῶνια διὰ τὸν ἁλωνισμόν τῶν Δημητριακῶν. Τὰ περισσότερα ἁλῶνια κατεσκευάζοντο ἔξω ἀπὸ τὸ χωρίον ἀλλὰ εἰς μικρά ἀκτῖνα. Καθ' ἓνας ἁλῶνιζε τὰ στάχυα του εἰς τὸ ἁλῶνι τῆς οἰκογενείας του.

Τὸ ἁλῶνισμα ἤρχιζε ἀφ' ἧς στιγμῆς ἐμαζεύοντο τὰ στάχυα εἰς τὸ ἁλῶνι καὶ ἐτελείωνεῖταν ἐτελείωναν τὰ στάχυα.

Εἴχαμε δύο εἰδῶν ἁλῶνια ὡς πρὸς τὴν κατασκευὴν των π.χ. τὸ χωματάλωνα τοῦ ὁποίου τὸ δάπεδον ἦτο ἀπὸ χῶμα ἢ ἀπὸ μεῖγμα κόπρου βοῶν καὶ ἀχύρων καὶ τὸ πετράλωνα μέ δάπεδον ἐστρωμένον μέ πλάκες ἢ ὅλο τὸ δάπεδον ἀπὸ μίαν πλάκα.

Κατ' ἔτος ἐπισκευάζοντο, περισσότερον ὅμως ἐφροντίζαμε διὰ τὴν ἐπισκευὴν τοῦ χωματάλωνου. Πρῶτα ἐγίνετο ὁ καθαρισμός του καὶ μετὰ ἐγίνετο ἡ ἐπάλειψις του δαπέδου καὶ τοῦ γύρω τοιχώματος μέ πηλόν ἐκ χύματος ἢ διὰ μεΐγματος κόπρου βοῶν καὶ ἀχύρων.

Ἡ ὡς ἦναι προετοιμασία τοῦ ἁλωνιοῦ καὶ ἡ ἐναρξίς του ἁλωνισμοῦ ἐγίνετο ἀπὸ μὲν ἡμέραν καὶ ὕραν. Ἐπίετο μεγάλη προσοχὴ εἰς τὸ ἅπλωμα τῶν σταχύων πρὸς ἁλωνισμόν μέσα εἰς τὸ ἁλῶνι.

Πολύ παλαιὰ ἡλωνίζοντο τὰ στάχυα διὰ τῶν ποδῶν τῶν βοῶν οἱ ὁποῖοι ἐγύριζαν ἐντὸς τοῦ ἁλωνιοῦ, ἀργότερον ὅμως ἐγίνετο χρησιμοποίησις μηχανικοῦ ἁλωνιστικοῦ μέσου. Τοῦτο ἦτο μία χονδρὴ ἐπιμήκης σανίς. Ἦτο ὠπλισμένη εἰς τὴν κάτω ἐπιφάνειαν διὰ κοπτερῶν μεταλλίνων ἐλασμάτων ἢ ἀπόσχιδων σκληροῦ λίθου καὶ ἐξηρτᾶτο, ἐκ τοῦ ζυγοῦ τῶν ἐξευγμένων ζῶων, ἐσύρετο δι' οὕτω κυκλικῶς ἐντὸς τοῦ ἁλωνίου ἐπὶ τῶν ἐστρωμένων σταχύων διὰ τὸν ἁλωνισμόν των.

Τὸ ἁλωνιστικόν τοῦτο μηχανικόν μέσον ἐκαλεῖτο βωλόσυρος, τὸν ὁποῖον κατεσκεύαζον εἰς τὰς πόλεις, καὶ αἱ διαστάσεις του ἦσαν πλάτος ἓν περίπου μέτρον καὶ μῆκος ἓν καὶ ἥμισυ τοῦ μέτρου.

Ὅλα τὰ δημητριακὰ ἡλωνίζοντο μέ τὸν βωλόσυρον. Ἐπίσης τὰ κουκκιά καὶ τὰ ρεβίθια ἐάν ἦσαν πολλά. Ἐάν ἡ ποσότης τούτων ἦτο μικρά ἐκοπανίζοντο εἰς τὸ σπῖτι.

Ὁ ἁλωνισμός ἤρχιζε περίπου τὴν 9ην ἢ 10ην πρωϊνὴν ὥραν καὶ διενόπτετο τὴν 4ην μετὰ μεσημβρίαν διὰ νὰ ἐπαναληφθῇ τὴν ἐπομένην.

Τὸ ἁλωνιστικόν ἐργαλεῖον τὸ ὁποῖον ἐχρησιμοποιεῖτο ἐλέγετο χαχάλι. Τοῦτο ἦτο μακρὸν ἐπίμηκες ξύλον τοῦ ὁποίου τὸ ἄκρον ἦτο ὀδοντωτόν. Κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ἁλωνισμοῦ ἐρχόμενοι γύρω εἰς τὸ ἁλῶ-

νι ἐρίπτομεν ἐντός, τοῦ κύκλου τὸν ὁποῖον διέγραφον τὰ ζῶα ἢ τὸ ἀλωνιστικὸν μηχανήμα τούς ἀποκόπους στάχυς, διὰ δὲ τὴν δόγησιν καὶ τὸ κτύπημα τῶν ζῶων εἵχαμεν εἰδικὴν ἀλωνόβεργαν ἢ ὁποῖα ἐκαλεῖτο βουκέντρι. Τὸ μήκος τῆς ἀλωνόβεργας ἦτο 1,50 μ. τὸ ξύλον τῆς ἦτο ἀπὸ πριναρί.

Ἡ ἐργασία τοῦ ἀλωνίσματος ἐνός ἀπλώματος σταχύων ἐντός τοῦ ἀλωνίου ἐκαλεῖτο δούλα. Ἡμερησίως δὲ ἠλυνίζαμε 4-5 δοῦλες.

Οἱ ἀλωνισθέντες δὲ στάχυς προτοῦ λιχνισθοῦν διὰ νὰ ἀποχωρισθοῦν τὰ ἄχυρα ἀπὸ τὸν καρπὸν ἐλέγοντο μάλαμα.

Οἱ ἴδιοι ἠλυνίζαμεν μέ τὰ ἰδικά μας ζῶα τούς στάχους. Ποτέ δὲν ἐχρησιμοποιήθη ὁ κόπανος ἀπὸ ἡμᾶς ἢ ἄλλα μέσα χωρισμοῦ τοῦ καρποῦ ἀπὸ τούς στάχους. Ἐχρησιμοποιεῖτο μόνον τότε ὅταν ἐπρόκειτο νὰ χωρίσωμεν μικρές ποσότητες κουκιῶν, ρεβιθῶν εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ σπιτιοῦ. Τὸ κοπάνισμα δὲ τούτων ἀνελάμβανον μέλη τῆς οἰκογενείας.

Κατὰ τὸ ἀλώνισμα διὰ τῶν ζῶων, ὡς ἐπίσης καὶ διὰ τοῦ κοπάνου ἐτραγουδοῦσαμε τραγούδια τοῦ τόπου. Οἱ ἀλωνισθέντες στάχυς δηλαδὴ τὸ μάλαμα ἐσυνωρεύετο μέ τὸ θρινάκι εἰς σαρὸς, ἐντός τοῦ ἀλωνίου καὶ αἱ γυναῖκες ἐσκουπίζον τὸ ἀλάνι. Ὁ σαρὸς εἶχεν σχῆμα στραγγυλόν.

Μετά ἄρχιζε τὸ ἀνέμιμα μέ τὸ θρινάκι. Καθ' ἓνας ἐλίχνιζε τὰ ἰδικά του συνήθως ἄνδρας, καὶ πολλές φορές τὸν ἐβοηθοῦσε καὶ ἄλλος ὁ ὅποτος ἦτο εἴτε φίλος εἴτε συγγενὴς αὐτοῦ.

Μετά τὸ λίνισμα ὁ καρπὸς εἶχεν μέσα χονδρά τεμάχια σταχύων τὰ ὅποτα ἐλέγοντο κοντύλια. Τὰ νὰ μάλαμα ἐσυνηθίζαμε νὰ τοῦ κάνωμε δευτέρον ἀλώνισμα τὸ ὁποῖον ὀνομαζέτο καρποχώνημα μετὰ δὲ ἀπὸ τὸ δευτέρον λίνισμα ὅσα ἔμεναν τὰ ἀποχάριζαν αἱ γυναῖκες ἀπὸ τὸν καρπὸν διὰ σαρώρου καὶ διὰ κοσκίνου μέ ὅπας διαφόρων μεγεθῶν.

Μόλις ἠτοιμάζετο ὁ νέος σαρὸς ὡς ἀνωτέρω μέ τὸ θρινάκι ἐχάρασετο ἐπάνω εἰς τὸ μέσον ἓνας σταυρός. Ἐν συνεχείᾳ ὁ ἰδιοκτήτης προσέφερε ποτό εἰς τούς παρευρισκομένους καὶ ἐκεῖνοι τοῦ ἠῦχοντο καλὴν εὐόδουσιν. Μετὰ δὲ ἠκολούθη τὸ σάκκισμα. Τοῦτο παρῆκολούθη ὁ μουλτεζίμης ὁ ὅποτος ἐλάμβανε ὡς φόρον 10%. Ἡ μέτρησις ἐγίνετο τοῦ σίτου τῆς κριθῆς κ.λ.π. δι' ἐνός κοσκίνου τὸ ὁποῖον εἶχεν χωρητικότητα 10 ὀκάδων. Ἀλλὰ βάρη δὲν κατεβάλλοντο εἰς εἶδος εἰς τὸ ἀλάνι.

Τὸν δὲ καρπὸν τὸν ἀποθηκεύαμε ἐντός τῶν οἰκιῶν μέσα εἰς μεγάλα δοχεῖα ἢ σὲ κοφινίδες αἱ ὁποῖαι εἶχον γίνει ἀπὸ καλάμια καὶ εἶχον χωρητικότητα 500 ὀκάδων.

Ἡ διαλογή δὲ τοῦ σπόρου ἐγίνετο μετὰ τὸ ἀλώνισμα. Αὐτὰ εἶπεν ὁ Γέροϛ Μανωλάκης καὶ ἔβγαλε τὸ μαντήλι νὰ σκουπίσῃ τὰ δάκρυα ἀπὸ τὰ κόκκινα μάγουλά του.

Ὅλοι ἔμειναν ἱκανοποιημένοι μέ τὴν διήγησιν. Οἱ γέροι διότι ἐ-

θυμήθηκαν τὰ νειάτα καὶ τὰς τότε ἀσχολίας των. Οἱ νέοι διότι ἔμαθαν ζητήματα ἀναφερόμενα, εἰς τὴν σποράν, τὸν θερισμόν καὶ τὸν ἀλωισμόν καὶ διὰ τὰ ἐργαλεῖα τὰ ὅποια ἦτο ἐν χρήσει κατὰ τὰς ἐργασίας ταύτας, ὡς καὶ τὰ συνδεδεμένα πρὸς αὐτάς ἔθιμα.

Ἐκείνην τὴν στιγμήν πού ὁ γέρος εἶχε τελειώσει τὴν διήγησίν του ἡ Κυρά Γιώργαινα βρῆκε τὴν εὐκαιρίαν νὰ ῥίξῃ λίγα ξύλα στοῦ τζάκι.

Μετὰ ἀπὸ λίγο ἀναφαν, ἐφάτισαν τὸ σπίτι καὶ ἐπύρωσαν τὰ γέρεκα κόκαλα πού ἦσαν κοντὰ στοῦ τζάκι. "Οἱ σφύρονται πρὸς τὰ πίσω μὲ πρὸς ὅσοτερον ὁ Γέρο Σήφης. "Ένας ἀειθαλής γέροντας πού τὸ κυπαρισσένιο κομμί του τὸ κρύβει μιά Κρητικὴ ἐνδυμασία καὶ τὸ χιονισμένο κεφάλι του ἓνα μαῦρο μαντήλι.

"Οἱ οἱ γέροντες προσέχουν τὴν κίνησίν του καὶ χαμογελοῦν. Ἐνθυμοῦνται τὸν Γέρο Σήφην παιδί 10 ἐτῶν ὅταν παρ' ὀλίγον τὴν ἡμέραν τοῦ Πάσχα νὰ γίνῃ στάκτη ἔξω στοῦ προαύλιον τῆς Ἐκκλησίας τὴν στιγμήν πού ἔκαιον τὸν Ἰούδα.

Ξαναζοῦν ὅλη τὴν εἰκόναν ἐκείνην ὅταν πλησιάζοντας νὰ ῥίξῃ λίγα ξύλα εἰς τὸν σωρόν ἐσκόνταφε καὶ ἔπεσε ἐπάνω εἰς τὴν φωτιάν, καὶ ἀπὸ τότε γνωρίζουν ὅλοι ὅτι φυσάει καὶ τὸ γιαούρτι πού κάνει τῶρα στοῦ μιτῆτο του.

Ἡ ὥρα ὅμως ἔχει περάσει καὶ ἡ πόρτα ἐτοιμάζεται νὰ διαλύσῃ. Εἶναι σχεδὸν μεσάνυκτα. Οἱ χαριανοὶ σηκώνονται ἀπὸ τὴν ζεστὴν γωνίαν τοῦ χαιρετοῦν, ἐκχαριτοῦν τὴν Κυρά Γιώργαινα καὶ εὐχέονται ὅτι ὁ ἓνας στὸν ἄλλον καὶ τοῦ χρόνου νὰ εἶναι καλὰ γιὰ νὰ συνεχίσουν ὅλοι μαζί τὴν παράδοσιν καὶ νὰ διατηρήσουν ἓνα ἀπὸ τὰ ὑραιότερα ἔθιμα τοῦ Ὀρεινοῦ χωρίου Καλλικράτους Σφακίων.

Ἀνοίγουν τὴν πόρταν, χαιρετάει ὁ ἓνας τὸν ἄλλον καὶ παίρνει καθ' ἓνας τὸν δρόμον του πού τὸν ὁδηγεῖ εἰς τὸ μικρὸ ἀλλὰ πεντακάθαρο σπίτι του. -

Τ Ε Λ Ο Σ

ΤΟΠΟΣ: ΚΑΛΛΙΚΡΑΤΗΣ ΣΦΑΚΙΩΝ

ΟΝΟΜΑ: ΠΑΝΦΟΡΗΤΟΥ: ΜΑΝΟΥΣΣΑΗΣ ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ, ΗΛΙΚΙΑ: ἐτῶν 95 ΓΡΑΜΜ. ΓΝΩΣΕΙΣ: ΑΓΡΑΜΜΑΤΟΣ, ΤΟΠΟΣ ΚΑΤΑΓΩΓΗΣ: ΚΑΛΛΙΚΡΑΤΗΣ ΣΦΑΚΙΩΝ

ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟΝ ΣΥΛΛΟΓΕΩΣ: ΣΤΑΥΡΟΣ Γ. ΝΙΚΟΛΙΔΑΚΗΣ, ΔΙΔΑΣΚΑΛΟΣ

Ἡ Συλλογὴ αὕτη ἐγένετο ἀπὸ τῆς 30ης Ν/βρίου ἕως 15ην Δ/βρίου 1969
